
HYVIÄ MOBIILITEKNOLOGISIA KÄYTÄNTEITÄ VARHAISKASVATUKSESSA

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lahdensivu, syksy 2015

Elli-Noora Lehto

Tiia Nieminen

LAHDENSIVU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaalipedagoginen varhaiskasvatus

Tekijät

Elli-Noora Lehto & Tiia Nieminen

Vuosi 2015

Työn nimi

Hyviä mobiiliteknologisia käytänteitä varhaiskasvatuksessa

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö tehtiin osana MOTORI-hanketta ja sen tavoitteena oli kartoittaa hyviä mobiiliteknologisia käytänteitä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö rakentui kolmesta osasta: kyselylomakkeesta, sovellukseen perehdyttämisestä ja haastattelusta. Aluksi luotiin esitietoisuutta siitä, millaisia mobiiliteknologisia sovelluksia varhaiskasvatuksen kentällä jo käytetään. Lisäksi selvitettiin kasvattajien näkemyksiä hyvistä mobiiliteknologisista käytänteistä ja siitä sopisiko What's Different? -sovellus kommunikaatiota vahvistavaksi käytänteeksi.

Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat varhaiskasvattajat ja työ toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineisto hankittiin kyselylomakkeiden ja haastattelun avulla. Kyselylomake oli kontrolloitu ja sen kysymykset olivat muodoltaan avoimia. Haastattelu toteutettiin strukturoituna haastatteluna. Saadut kyselylomakkeen vastaukset teemoiteltiin ja haastattelut litte-roitiin.

Teoreettisena viitekehyksenä opinnäytetyölle toimi aihealuetta koskeva kirjallisuus sekä aiemmat tutkimukset. Opinnäytetyö pohjasi teorioihin mediakasvatuksesta, kommunikoinnista, vuorovaikutuksesta ja leikistä. Myöhemmin saatuja tuloksia peilattiin teoreettisiin lähtökohtiin.

Kasvattajien mukaan hyvä mobiiliteknologinen käytänne motivoi lasta oppimaan. Toiminnan tulisi tapahtua yhdessä aikuisen kanssa ja kasvattajille tulisi varata riittävästi aikaa perehtyä sovellukseen tai laitteeseen. What's Different? -sovelluksen vaatima luokittelu ja eroavaisuuksien etsiminen nähtiin kommunikaatiota vahvistavina tekijöinä. Tuloksia voidaan pitää pätevinä valitun teorian rinnalla. Kasvattajien mobiiliteknologisen tietämyksen lisäämiseksi koulutus henkilökunnalle olisi tarpeen. Onnistuakseen mobiiliteknologinen toiminta varhaiskasvatuksessa vaatii riittävästi aikaa ja tietotaitoa.

Avainsanat Varhaiskasvatus, mobiiliteknologinen käytänne, mediakasvatus, kommunikointi, vuorovaikutus

Sivut 49 s. + liitteet 6 s.

LAHDENSIVU

Degree Programme in Social Services
Sosiopedagogical Education

Authors	Elli-Noora Lehto & Tiia Nieminen Year 2015
Subject of Bachelor's thesis	Good Mobile Technology Practices in early Childhood Education

ABSTRACT

This Bachelor's thesis was made as a part of the MOTORI project and the aim of it was to identify good mobile technology practices in early childhood education. The thesis consists of three parts: the questionnaire, teaching the educators how to use the application and the interview. At first it was investigated what kind of mobile technology applications there already are in use in early childhood education. The educators' views of good mobile technology practices were examined as well as if the What's Different? -application would improve children's communication.

The target group of this Bachelor's thesis was the educators and the thesis was made as a qualitative research. The information was collected by using a questionnaire and an interview. The questionnaire was a controlled survey and the questions were essay questions. The interview was carried out by using a structured interview. As the answers were received they were analyzed thematically and the interviews were transcribed.

The theoretical framework consists of previous research and literature about the topic. The Bachelor's thesis is based on a theory about media education, communication, interaction and playing. The outcome of the thesis was examined on a theoretical basis.

According to the educators a good mobile technology practice motivates a child to learn. The activity should be carried out together with an adult and the educators should have enough time to learn how to use the application or the device. The educators thought that the What's Different? -application does improve children's communication by making them to classify and to find differences between pictures. The outcome is valid when compared to the theoretical framework. To increase educators' knowledge about mobile technology there should be more training about the topic. In order to make mobile technology to a successful part of early childhood education there has to be enough time and know-how.

Keywords Early childhood education, mobile technology practice, media education, communication, interaction

Pages 49 p. + appendices 6 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KASVATUKSEN PERUSPILARIT	2
2.1	Laki ja säädökset	2
2.2	Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa	3
3	LAPSI JA MEDIAKASVATUS	5
3.1	Mediakasvatus osana varhaiskasvatusta	6
3.2	Lapsen suhde mediaan	9
3.3	Kielen merkitys ja kommunikointi varhaiskasvatuksen mediahetkissä	10
3.4	Vuorovaikutuksen merkitys mediahetkissä	12
4	AIEMMAT TUTKIMUKSET	13
5	LAPSI JA MOBIILITEKNOLOGIA VARHAISKASVATUKSESSA	15
5.1	Tavoitteellinen mobiiliteknologian käyttö	15
5.2	Mobiiliteknologinen näkökulma ja sisällölliset orientaatiot	17
5.3	Leikki mobiiliteknologian tukena	19
5.4	Mobiiliteknologia toimintaan motivoijana ja innostajana	21
5.5	Mobiiliteknologinen dokumentointi	22
5.6	Mobiiliteknologisen toiminnan haasteet	23
6	MOBIILITEKNOLOGINEN SOVELLUS	24
6.1	Prosessi sovelluksen ryhmään viemiseksi	24
6.2	What's Different? -sovellus	25
6.3	Ryhmässä käytettäviä mobiiliteknologisia sovelluksia	25
7	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	26
8	KVALITATIIVINEN TUTKIMUS	27
8.1	Kohderyhmän kuvaus	28
8.2	Aineiston hankinta	28
8.3	Tutkimuksen kulku	31
8.4	Aineiston analyysi	32
8.5	Luotettavuustarkastelu ja eettisyys	33
9	TUTKIMUKSEN TULOKSET	35
9.1	Hyvät mobiiliteknologiset käytänteet varhaiskasvatuksessa	35
9.2	Varhaiskasvatuksen käyttöön soveltuvista mobiiliteknologisista sovelluksista	37
9.3	Mobiiliteknologia lasten kommunikoinnin vahvistamisen tukena	38
9.4	What's Different? -sovellus kommunikoinnin vahvistajana	38
10	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
11	POHDINTA	42
	LÄHTEET	46
Liite 1	Kyselylomake varhaiskasvatuksen ammattilaiselle	
Liite 2	Kyselylomake ryhmälle	
Liite 3	Haastattelun kysymysrunko	

1 JOHDANTO

Pelaattekste vaan täällä?

Edellisen kaltainen kysymys tulee mieleen useilla puhuttaessa mobiiliteknologian käyttämisestä osana varhaiskasvatusta. Pinnan alla on tai ainakin pitäisi olla paljon enemmän. Tämä opinnäytetyö pureutuu juuri siihen. Mobiiliteknologiaan ja sen käytäntöihin uppoudutaan varhaiskasvattajien näkökulmasta.

Opinnäytetyö koskee mobiiliteknologisia sovelluksia varhaiskasvatuksessa ja se kartoittaa päiväkodin mobiiliteknologisia sovelluksia. Toisaalta opinnäytetyö antaa vastauksen siihen, mistä varhaiskasvattajat ajattelevat hyvien mobiiliteknologisten käytänteiden muodostuvan. Lisäksi opinnäytetyön myötä saadaan käsitys What's Different? -sovelluksen soveltuvuudesta vahvistamaan kommunikaatiota varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyö tehtiin osana Mobiiliteknologia toiminnan ja kohtaamisen rikastajana -hanketta eli MOTORI-hanketta. Sen yhtenä tavoitteena on vahvistaa mobiiliteknologista osaamista varhaiskasvatuksen kentällä. Hankkeella pyrittiin myös kehittämään mobiiliteknologisia oppimisympäristöjä varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen korkeakoulutuksessa. Osana hanketta oli tarkoitus kartoittaa päiväkotiin soveltuvia mobiilisovelluksia, sekä vertailla ja kokeilla, löytyisikö mobiiliteknologisista käytänteistä varhaiskasvatuksen tarpeisiin sopivia sovelluksia. (Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman projektin kuvaus n.d.)

Opinnäytetyön aihe valikoitui paitsi hankkeen tavoitteiden pohjalta, myös pitkälti sen ajankohtaisuuden vuoksi. Nykymaailma pyörii yhä enemmän teknologian ympärillä, ja yhä nuoremmat lapset ovat osa teknologian käyttäjäkuntaa. Tästä syystä on tärkeää, että jo lapsille opetetaan turvallista ja järkevää eri medioiden käyttöä.

2 KASVATUKSEN PERUSPILARIT

Kaikella varhaiskasvatustoiminnalla on oltava teoreettinen pohja, jolla perustellaan käytettävää toimintatapaa tai menetelmää. Työntekijällä on oma käyttöteoriaansa ja niin myös tutkimuksen tekijällä on oltava vankka ja perusteltu teoriapohja työlleen.

Seuraavaksi opinnäytetyössä käsitellään sitä koskevaa viitekehystä. Tämän luvun teorit on valittu käsittelemään varhaiskasvatuksen työkenttää. Ne koskettavat yleisesti koko varhaiskasvatusta, mutta tässä tapauksessa niitä on peilattu erityisesti mobiiliteknologian käytön näkökulmasta.

2.1 Laki ja säädökset

Varhaiskasvattajalla on vastuu työstään, mutta arkipäivän työlle on olemassa myös ulkopuolelta asetetut raamit. Nämä raamit koostuvat erilaisista laeista ja säädöksistä, joiden avulla lapsen turvallinen kasvu ja kehitys taataan. Lainsäädäntö ja erilaiset sopimukset velvoittavat, vastuuttavat ja turvaavat myös työntekijää itseään.

Varhaiskasvatuslaissa säädetään jokaisen lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Päivähoitoon ovat oikeutettuja lapset, jotka eivät vielä ole saavuttaneet oppivelvollisuuskäyttäytymistä ja sitä vanhemmat lapset silloin kun erityisistä olosuhteista johtuen lapsi tarvitsee hoitoa eikä sitä muulla tavoin ole järjestetty. Päivähoito tulee järjestää siten, että lapsen hoidolle ja kasvatukselle tarjotaan sopiva hoitopaikka ja hoito tarvittavana vuorokauden aikana. (VKL 1:1-2§.)

Lain mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pedagogiikkaa painottavaa kokonaisuutta, johon sisältyvät suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatustilanne, opetus sekä hoito. Tätä suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta erityisellä tavalla korostavat varhaiskasvatuslakiin kirjatut kymmenen tavoitetta varhaiskasvatukselle. Kyseisten tavoitteiden mukaan varhaiskasvatuksen tulisi muun muassa edistää kokonaisvaltaisesti lapsen kasvu ja kehitystä, turvata mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet sekä varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. (VKL 1:1-2§.)

Edellä mainittujen ohella yksi varhaiskasvatuslain antamista tavoitteista on tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää sen mukaisesti tukea tarvittaessa monialaisia yhteistyötahoja hyödyntäen (VKL 1:2§). Laki luo velvoitteen sille, että tarvittaessa on etsittävä ne keinot ja yhteistyötahot, joiden avulla lapsen turvallinen kasvu voidaan taata. Kyse ei siis ole varhaiskasvattajan hyvästä tahdosta ja innokkuudesta vaan lain velvoitteesta.

Fyysiset, psyykkiset, emotionaaliset ja sosiaaliset tekijät muodostavat yhdessä toiminta- ja oppimisympäristön. Näissä toiminta- ja oppimisympäristöissä ovat lapsista puhuttaessa tiiviisti läsnä erilaiset mediaesitykset ja sen myötä myös niiden vaikutus lapsiin. Myönteisellä ja kannustavalla ympäristöllä voidaan tukea tutkivaa toimintaa ja sen varustuksen tulisi

vahvistaa lapsen kasvua nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi. (Ruhalta 2006, 13.) Myös laki osaltaan velvoittaa varmistamaan, että varhaiskasvatusympäristö on kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen. Lisäksi toimitilojen ja toimintavälineiden tulee olla asianmukaisia ja esteettömyyden huomioon ottavia. (VKL 1:2§.)

Tämän opinnäytetyön valossa ja tämän päivän ympäristön ja toimintavälineet huomioon ottaen laki puhuu siis myös varhaiskasvatuksen näkökulmasta tarpeenmukaisten mobiilivälineiden hankinnasta. Kun tiedetään, kuinka paljon yhteiskunta vuonna 2015 pyörii teknologian ja erilaisten mobiilivälineiden ympärillä, on täysin perusteltua, että ne kuuluvat myös osaksi laissa puhuttuja asianmukaisia toimintavälineitä.

Lakien ohella varhaiskasvatustyöhön vaikuttavat paikallistasolla tehdyt päätökset. Esimerkiksi raamit rahoitukselle saadaan valtiolta, mutta tarkempi päätös budjetoinnista myös varhaiskasvatuksen osuuden suhteen tehdään kunta- ja kaupunkitasolla.

2.2 Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa

Puhuttaessa sosiaalipedagogiikasta varhaiskasvatuksen piirissä on syytä alkuun selvittää, mitä varhaiskasvatuksella käsitteenä tarkoitetaan. Sosiaalipedagogisen tarkastelun mahdollistamiseksi tulee tietää, mitä varhaiskasvatus on ja mihin sillä pyritään.

Vuosien saatossa varhaiskasvatusta on määritelty monin eri tavoin. Laajasti katsoen voi nähdä varhaiskasvatuksen liittyvän kaikkeen yhteiskunnalliseen toimintaan, jonka tavoitteena on vaikuttaa kasvuolosuhteisiin sekä mahdollistaa lapsen suotuisa kehitys. Julkisesti organisoitu varhaiskasvatus on saanut Suomessa muotonsa päivähoiton muodossa ja sen on nähtykin olevan osa suomalaista yhteiskuntaa. Päivähoito jakautuu tutkimusten tuloksissa sekä yhteiskunnallisiin että pedagogisiin tehtäviin. (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 13–14.)

Olennaista onkin huomata, että varhaiskasvatukseen vaikuttavat tekijät eivät rajoitu vain päiväkodin seinien sisäpuolelle. Kasvatusvastuu ja pedagoginen suunnittelutyö ovat toki varhaiskasvatuksen hoidettavina. Suuremmissa mittakaavassa tarkasteltuna on kuitenkin huomattava, että varhaiskasvatukseen vaikuttavat vahvasti myös näennäisesti ulkopuoliset seikat. Esimerkiksi erilaiset ilmiöt kulttuurissa, taloustilanne ja vallitseva lainsäädäntö koskettavat myös varhaiskasvatuksen työkenttää.

Eritoten talous ja lainsäädäntö määrittävät niitä raameja, joiden sisässä varhaiskasvatusta toteutetaan. Mobiiliteknologian käyttöönottamisen näkökulmasta ei riitä, että kasvattajalla on tahtotila ottaa mobiiliteknologia osaksi varhaiskasvatusta vaan vaaditaan, että se mahdollistetaan myös valtakunnalliselta taholta rahoituksen muodossa. Esimerkiksi tämän opinnäytetyön tiimoilta välineiden hankinta nousi esiin useaan otteeseen.

Kulttuuriset ilmiöt, kuten tekniikan kasvava rooli, ulottuvat ja vaikuttavat myös varhaiskasvatuksen toimintatapoihin. Erilaiset mobiiliteknologiset sovellukset, menetelmät ja mediakasvatus ovat jo nyt rantautuneet osaksi varhaiskasvatuksen työkenttää. Se, missä laajuudessa niitä käytetään, vaihtelee vielä ilmeisen paljon.

Kurki (2001, 112–117) toteaa, että sosiaalipedagogiikasta puhuttaessa se nähdään ensisijaisesti ajattelun tapana ja tämän vuoksi se on teoreettinen perusta myös varhaiskasvatuksessa. Sosiaalipedagogiikan tarkoituksena ei ole jäädä ajattelutavaksi vaan se luo ja suuntaa ajatteluun perustuvaa toimintaa. Sosiaalipedagogiikkaa on vaikea määritellä yksiselitteisesti, sillä sana on kaksijakoinen ja jo näillä kahdella eri sanalla, sosiaalinen ja pedagoginen, on monia eri tulkintoja. Sosiaalipedagogiikka toimiikin ensisijaisesti välineenä ajattelulle.

Pedagogiikan perusongelmana nähdään yksilön ja yhteisön välinen suhde, yhteiskuntaan integroituminen. Varhaiskasvatuksessakin tämä yksilön ja yhteisön välisen suhteen kehittyminen on keskeisimpiä kysymyksiä. (Kurki 2001, 118.) Jo pientä lasta tulee kasvattaa itsensä ja toisten kunnioittamiseen. Toisen kunnioittaminen ja kuuleminen ovatkin asioita, joita jo varhaiskasvatuksessa opetetaan lapsille. Kun lapsi pienestä pitäen oppii tulemaan toimeen toisten, välillä hyvin erilaistenkin ihmisten kanssa, tulee hän myös integroitumaan yhteiskuntaan paremmin. Yhteiskuntaan integroituminen vaatii nykyään myös mobiiliteknologisten laitteiden ymmärrystä ja hallintaa. Niin koulumaailma kuin työelämäkin edellyttävät enenevässä määrin ihmisiltä mobiiliteknologian ymmärtämistä ja sen ottamista osaksi työskentelyä.

Tämän päivän lapsille erilaiset mobiiliteknologiset sovellukset ja niiden mukanaan tuoma mediakulttuuri ovat arkipäivää. Yhteisöllisyyden merkitys on jo nyt muuttanut muotoaan perinteisestä kasvokkain kohtaamisesta. Nyky-yhteiskunnassa yhteisöllisyys rakentuu perinteisinä koettujen yhteisöjen lisäksi erilaisten medioiden ympärille. Kasvokkain kohtaamisen sijaan ihmisiä saattaa yhdistää esimerkiksi jokin sosiaalisen median muoto tai pienten lasten kohdalla vaikkapa tv-ohjelmat ja mobiililaitteiden pelit. Lapselle on usein tärkeää toimia näiden eri medioiden parissa voidakseen tuntea itsensä osaksi yhteisöään. Kasvattajan on hyvä ymmärtää, että lapsen osallisuus medioiden äärellä tukee osaltaan hänen sosiaalisen identiteettinsä kasvua.

Koska sosiaalipedagogiikka mahdollistaa ja suuntaa ajatteluun perustuvaa toimintaa, se on luonteeltaan vahvasti käytännöllistä ja soveltavaa. Päätöksistä vastuussa olevan toimijan merkitys on tällöin erityisen suuri. (Kurki 2001, 117.) Varhaiskasvatuksessa toimivan kasvattajan tulee aina muistaa, että hänellä on varhaiskasvatusyksikössä viimeinen vastuu lapsista, ja näin ollen hänen tulee toimia vastuunsa velvoittamalla tavalla. Kasvattajalla on vapaus ohjata toimintaa haluamaansa suuntaan, mutta vapauden myötä tulee kysymykseen myös vastuu. Hänen tulee olla tietoinen toimintansa seurauksista ja ottaa vastuu suunnittelemastaan toiminnasta. Esimerkiksi kun

mobiiliteknologia otetaan osaksi varhaiskasvatustoimintaa, kasvattajan on muistettava erityisesti teknologian vaikutukset lapsiin.

Sosiaalipedagogisen ajattelun taustalla on korostettu ajatusta ihmisen mahdollisuudesta vaikuttaa itse oman elämänsä kulkuun ja sen osatekijöihin. Tätä mahdollisuutta tuetaan poliittisilla ja pedagogisilla keinoilla, joilla pyritään ehkäisemään ja vähentämään yhteiskunnallista huonosuusisuutta, edistämään hyvinvointia sekä poistamaan epäkohtia. (Hämäläinen & Kurki 1997, 11.) Opinnäytetyön kannalta oleellista on se, että nimenomaan pedagogisilla keinoilla pyritään edistämään hyvinvointia. Kun maailma teknologisoituu nopeasti, on kaikkien edun mukaista opettaa jo pieniä lapsia käyttämään mobiiliteknologisia laitteita, jotta he tulevaisuudessa osaisivat turvallisesti hyödyntää käytettävissä olevia teknologisia laitteita ja sovelluksia.

Sosiaalipedagoginen ajattelu ja toiminta painottavat ihmisten kasvattamista itsestään huolehtivina subjekteina osaksi yhteiskuntaa (Hämäläinen & Kurki 1997, 12). Itsestään huolehtiva subjekti osana yhteiskuntaa on myös osallinen omaan elämäänsä ja siihen vaikuttaviin tahoihin. Mobiiliteknologisten sovellusten avulla voidaan tukea juuri tätä kasvua. Ne voivat osaltaan olla tukemassa lapsen osallisuutta ja antaa mahdollisuuden omien ajatusten sekä mielipiteiden ilmaisemiseen. Päiväkodissa lapselle voidaan esimerkiksi antaa tabletti käyttöön kuvaamista varten. Päivän ajan hän saa kuvata niitä toimintoja, joista hän erityisesti pitää tai vaihtoehtoisesti ei pidä. Näin lapsi saa osaltaan tilaisuuden olla mukana kehittämässä varhaiskasvatusta. Samalla lapsen päivä tulee dokumentoiduksi ja mielipiteiden kuulemisesta jää selvä jälki.

Varhaiskasvatuksella on suuri vastuu lasten kasvatuksessa yhteiskunnan täysipainoiseksi ja osallistuvaksi jäseneksi. Päiväkodissa lapset oppivat vuorovaikutuksessa toistensa ja aikuisten kanssa niitä sosiaalisia taitoja ja yhteiskunnan normeja, joita he tulevat elämässään tarvitsemaan. Hämäläinen ja Kurki (1997, 13, 34) sanovat sosiaalipedagogiikan käsitteeseen liittyvän myös yhteiskunnan toimintajärjestelmän, jonka tehtävänä on sosiaalisten ongelmien ehkäisy ja lievittäminen pedagogisin keinoin. Sosiaalinen kasvatusta tukee ihmistä välttämättömien älyllisten, sosiaalisten ja kulttuuristen ominaisuuksien saavuttamiseksi, jotta hän kykenee elämään konkreettisessa ympäristössään.

3 LAPSI JA MEDIKASVATUS

Vaikka opinnäytetyö käsittelee mobiiliteknologiaa varhaiskasvatuksessa, mediakasvatusta on nostettu opinnäytetyön yhdeksi teoreettiseksi lähtökohdaksi. Mobiiliteknologian osalta teoreettista kirjallisuutta varhaiskasvatuksen näkökulmasta löytyi todella niukasti. Mobiiliteknologia ja mediakasvatusta ovat kuitenkin sisällöltään hyvin samankaltaisia. Tästä syystä koettiin perustelluksi nostaa mobiiliteknologian yhteydessä esiin teoriaa mediakasvatuksesta.

MOTORI-hanke, johon opinnäytetyö toteutettiin, korosti mobiiliteknologian käyttöä osana varhaiskasvatusta. Hanke kehitti mobiiliteknologisia oppimisympäristöjä varhaiskasvatuksessa ja tämä näkökulma oli siten loogista nostaa osaksi opinnäytetyötä.

Opinnäytetyö käsittää mobiiliteknologisen oppimisympäristön fyysistä ympäristöä laajempänä käsitteenä. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan tässä tapauksessa myös kaikkia niitä käytänteitä ja huomionarvoisia seikkoja, jotka nousevat esiin puhuttaessa mobiilisovellusten hyödyntämisestä osana varhaiskasvatusta.

3.1 Mediakasvatus osana varhaiskasvatusta

Hyvien mobiiliteknologisten käytänteiden ja mediakasvatuksen välinen raja on varhaiskasvatuksessa hyvin häilyvä. Koulumaailmassa mediakasvatuksesta on helpompi erottaa omia kokonaisuuksiaan esimerkiksi erilaisten opituntien muodossa. Varhaiskasvatuksessa pienten lasten parissa samantlaisia järjestettyjä opetustuokioita ei varsinaisesti ole. Siksi mediakasvatuksen sisällöt näkyvät varhaiskasvatuksessa pääosin hyvinä mobiiliteknologisina käytänteinä, jotka sisältyvät selkeästi muuhun toimintaan.

Korhonen (2010, 22–23) tarkoittaa mediakasvatuksella ihmisen tietoista harjaannuttamista aktiiviseksi ja kriittiseksi median käyttäjäksi. Mediakasvatuksessa ei tarvita erillisiä asiantuntijoita tai auktoriteetteja, vaan sillä tarkoitetaan yhdessä oppimista. Kaikessa yksinkertaisuudessaan mediakasvatus on sääntöjen ja rajojen asettamista lapselle sekä mahdollisuus kokeilla erilaisia medialaitteita. Mediakasvatus on myös lasten ja vanhempien välistä keskustelua mediaan liittyvistä ilmiöistä sekä median sisällöistä.

Paras aika aloittaa mediakasvatus on silloin, kun lapsi alkaa käyttää medialaitteita. Pienten lasten kohdalla tämä tarkoittaa katselun rajoittamista niin laadullisesti kuin määrällisestikin. Alle kouluikäiset lapset tarvitsevat vielä runsaasti aikuisen puuttumista ja opastamista. Lapsi ymmärtää rajat osaksi median käyttöä, kun jo pienestä pitäen luodaan selvät rajat median käyttöön. Rajat tulisi myös perustella lapselle iän mukaisesti, sillä pelkkä kieltäminen ei ole ensinnäkään tehokasta, muttei myöskään reilua lasta kohtaan. (Korhonen 2010, 22–23.)

Mobiiliteknologia on läsnä jo hyvin pienen lapsen elämässä ja kasvaessaan vanhemmaksi teknologian merkitys vain korostuu. Varhaiskasvatuksen on osaltaan otettava vastuu tästäkin lapsen elämän osa-alueesta. Tänä päivänä vastuullinen kasvattaja ei yksinkertaisesti voi sulkea silmiään mobiiliteknologialta ja mediakasvatuksen tarpeellisuudesta.

Mediakasvatuksen tärkeimpiä menetelmiä on media-aineistojen tekeminen. Sen avulla opitaan muun muassa ympäristön havainnointia sekä tapahtumien dokumentointia. Voimakkaimmillaan lapsen itse tuottama media vahvistaa identiteettiä sekä toimii yhtenä itseilmaisun kanavista. (Wuorisalo 2010, 96.)

Vaikka tämä opinnäytetyö perehtyi pääasiassa mobiiliteknologiaan pohjaaviin medioihin, on syytä pitää mielessä, että medioihin lukeutuvat myös esimerkiksi sanomalehdet, mainokset ja televisio. Mobiiliteknologia eroaa perinteisemmistä medioista reaaliaikaisuudellaan sekä monipuolisuudellaan. Monipuolisuus näkyy esimerkiksi mobiiliteknologisten sovellusten kykyinä osallistaa hyvin erilaisia käyttäjiä osaksi ympäristöään. Esimerkiksi maahanmuuttajalapsille suomen kielen opettelu on usein haaste. Tämän haasteen kohtaamiseksi voidaan käyttää erilaisia kuva-sana-sovelluksia, joiden kautta lapsen suomen kielen sanavarasto karttuu.

Varhaiskasvatuksessa huomioidaan yhä enenevässä määrin erilaisten aistien hyödyntämistä osana varhaiskasvatuksen suunnittelua ja sen arkea. Huomioimalla eri aistien kautta tapahtuvan oppimisen voidaan paitsi rikastaa eri oppimistilanteita, myös tukea erilaisia oppijoita. Tämä eri aistien hyödyntäminen näkyy osana mobiiliteknologisia sovelluksia. Sovellukset tarjoavat oppimisen välineitä muun muassa kuvan, videon ja äänen muodossa.

Kupiainen ja Sintonen (2009, 17–21) toteavat, että niin Suomessa kuin muissakin länsimaissa on siirrytty digitaaliseen aikaan, jonka vahvuuksia on sanottu olevan muun muassa kyky hajauttaa ja yhtenäistää, kyky olla maailmanlaajuinen ja kyky tarjota mahdollisuuksia. Näitä vahvuuksia tulisi käyttää yhteisen hyvän edistämiseksi. Esimerkiksi koulu maailmassa voidaan tulevaisuudessa ottaa enemmän moniaistisuus huomioon, jolloin koulu palvelisi oppimisen paikkana paremmin erilaisia oppijoita. Tavoitteena olisi kokonaisvaltaisempi elämä.

Länsimaissa on kulttuuria hahmotettu myös termeillä elämys- ja mieliku-
vayhteiskunta, jossa muodot, kuvat, tarinat, elämykset ja tyyli vaikuttavat kaikkeen toimintaan. Kirjamediaa siirrytään enenevässä määrin näyttöpäätelämediaan, screeniin. Kuitenkaan kirjamedia ei ole katoamassa mihinkään, vaan digitaalinen kulttuuri ja uudet mediat mahdollistavat yhä monipuolisempia viestinnän tapoja. Screenistä eli näyttöpäätteestä on tullut suomalaisessakin nyky-yhteiskunnassa tiedon käsittämisen ja esittämisen pääväylä. Yhä vahvemmin ollaankin kulkemassa kohti kokonaisvaltaisempaa aisteja stimuloivaa mediaympäristöä. (Kupiainen & Sintonen 2009, 17–21.)

Tulisi miettiä, olisiko mobiiliteknologian käyttö nykyistä laajemmin ja tehokkaammin perusteltua. Mobiililaitteet ovat tuoneet jälleen yhden uuden keinon muiden keinojen joukkoon. Lisäksi mobiiliteknologia tuo täysin uuden muodon opettaa asioita mahdollisesti jopa niin, että ne lapset, joita aiemmin eivät esimerkiksi kirjaimet ole kiinnostaneet, saattavatkin kiinnostua ja innostua aiheesta uuden laitteen ja sovelluksen ansiosta.

Tämän päivän viestintä ymmärretään laajemmin mediakulttuurin ja merkitysten rakentumisen näkökulmasta. Näin onkin luontevaa puhua mediakasvatuksesta. Mediakasvatuksen kehittämisen perustana voi yhdessä toimia viestintävälineiden teknistä käyttöä painottava teknologiakasvatus, taidekasvatuksellisesti painottuva ilmaisu sekä yhteiskunta- ja mediakult-

tuurin arviointi. Kun puhutaan perusopetuksen mediakasvatuksen tarkoituksesta, sillä tarkoitetaan pyrkimystä kehittää osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä viestintää. (Kupiainen & Sintonen 2009, 27–29.)

Varhaiskasvatuksen puolella mediakasvatuksen rooli näkyy tai ainakin pitäisi näkyä eritasoisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Toistaiseksi mediakasvatus näkyy kuntien ja kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa vaihtelevasti. Osa kunnista ei huomioi erityisesti median roolia toiminnan suunnittelussaan, kun taas jotkin kunnat ovat jo nyt ottaneet mediakasvatuksen näkyväksi osaksi suunnitteluaan.

Median käytöllä ei ole pelkästään positiivisia vaikutuksia lapsen elämään. Mikäli perheenjäsenet käyttävät medialaitteita paljon yksin, jää keskinäinen sosiaalinen vuorovaikutus vähäiseksi. Television katselusta johtuvat pelot ovat melko yleisiä alle kouluikäisillä lapsilla. Nämä välillä voimakkaatkin pelkotilat voivat johtaa muihin oireisiin, kuten muun muassa levottomuuteen tai unettomuuteen. Alle kouluikäiselle lapselle epätodennäköiset ja kaukaiset tapahtumat saattavat tulla lapsen arkielämään, sillä lapsen on vaikea arvioida vaarojen todennäköisyyttä omassa elämässään. (Korhonen 2010, 12–14.) Näistä syistä on erityisen tärkeää, että kasvattaja on läsnä niissä hetkissä kun mediaa käytetään. Median tarkoitus myöskään ei ole korvata vuorovaikutustilanteissa opittavaa toisen ihmisen aitoa läsnäoloa.

Kupiainen (2007, 21) sanoo tämän päivän mediakulttuurissa lukemisessa ja kirjoittamisessa korostuvan multimodaalisen lukutaidon. Päivähoidossa multimodaalisuus on tuttua: lapset ilmaisevat itseään esimerkiksi laulaen, leikkien, elehtien ja tarinoiden. Nämä erilaiset ilmaisutavat kiinnittyvät mediakulttuuriin pelien, leikkien ja mediatarinoiden maailmoihin. Päivähoito on avoin lukuympäristö, jossa ovat käytössä niin kirjalliset, kuvalliset kuin äänellisetkin tekstit. Mediakasvatuksen kannalta tämä päiväkodin mahdollistama multimodaalinen ja avoin lukuympäristö tulisi huomioida tietoisesti ja kannustaa lasta monipuolisiin lukukäytäntöihin, joiden kehityksessä ne auttavat ymmärtämään ja hallitsemaan mediaympäristöjä paremmin.

Päivähoidossa on helppo hyödyntää kotona ja mediakulttuurista opittuja lukutaitoja. Käytännössä tämä tarkoittaa media- ja populaarikulttuurin tuomista osaksi päiväkodin arkea. Tuodaan lapselle merkityksellinen teksti, vaikkapa Pokemonit tai keräilykortit uuteen tilanteeseen, eli tuodaan ne mediakulttuurista osaksi varhaiskasvatusta. Varhaiskasvattajan niin sanottu mediapedagoginen viisaus liittyy kykyyn oivaltaa, miten lasten päivähoidon tuomat merkitykset, kokemukset, lelut, kuvat ja lukutaidot voisi saattaa uuteen kontekstiin ja työstää pedagogisesti mielekkäällä tavalla. Joistakin lapsille tärkeistä mediailmiöistä voidaan kehittää myös kokonaisia projekteja, jotka ottavat huomioon eri kasvatuksen alueita. Media ja mediasisällöt voivat olla laajasti mukana päivähoiton toimintakulttuurissa. (Kupiainen 2007, 18–21.)

Kasvattajan suunnittelutyötä muovaavat helposti hänen aikaisemmat käsityksensä ja kokemuksensa. Mielessä ovat leikit ja laulut omasta lapsuudesta, tarinat ja toiminnat, joita ihminen on kohdannut oman elämänsä aikana. Onkin hyvin luontevaa, että nämä käsitykset ja kokemukset halutaan siirtää tuleville sukupolville joko tietoisesti tai tiedostamatta.

Ammattitaitoisen kasvattajan tulisi kuitenkin huomioida työnsä lapsilähtöisyys ja muistaa myös toimintaa suunnitellessaan juuri tämän päivän lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Mielessä tulisikin pitää ajatus siitä, millainen on se sosiokulttuurinen todellisuus ja maailma, jossa tämän päivän lapset elävät. Lasten mielenkiinnon herättämiseksi ja heidän populaarikulttuurinsa yhdistämiseksi päivähoitoon voitaisiin vaikkapa perinteisiin leikkeihin, joissa esiintyvät eläinhahmot, tuoda näiden tilalle lapsille televisiosta tuttuja hahmoja. Jospa jumppatuokiossa ei venyteltäisikään kuin kissat vaan otettaisiin asentoja taisteluninjana?

3.2 Lapsen suhde mediaan

Jo pieni lapsi on useiden eri medioiden äärellä. Näistä tyypillisimpiä ovat varhaislapsuudessa erilaiset sadut, kirjat, tv-ohjelmat ja lasten elokuvat. Medioiden käyttöä tapahtuu useissa lapsen elinpiireistä. Toiminta ei siis rajoitu vain kotiin tai päiväkotiin vaan se ulottuu usein esimerkiksi harrastuksiin ja kerhoihin.

Median vaikutus ei lopu siihen, kun kirja tai televisio suljetaan, vaan median hahmot jäävät seikkailemaan lapsen elämään pidemmäksikin aikaa. Koska voidaan puhua jo suoranaisesta medialapsuudesta, myös mediakasvatus ja sen suojelullinen näkökulma nousevat entistä tärkeämpään rooliin lasten kasvatuksessa. (Salokoski 2007, 76.) Paitsi, että vastuu on kasvattajalla ja vanhemmalla erikseen, olisi syytä myös sopia yhteisistä pelisäännöistä median käytön suhteen. Kun pelisäännöt on sovittu yhdessä vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa, on lapselle turvattu ehyt käsitys kuinka hänen tulisi toimia eri medioiden parissa.

Vaikka lapsi on helppo saada viihtymään esimerkiksi tv:n tai tabletin äärellä pitkiäkin aikoja, lapsen kasvun ja kehityksen kannalta on tärkeää miettiä, onko senkaltainen toiminta tarkoituksenmukaista. Vastuu näissäkin hetkissä on aina aikuisella, ja poissaolollaan aikuinen jättää lapsen yksin median tarjoaman informaatiotulvan keskelle. Harmittomankin oloinen tv-ohjelma tai elokuva voi herättää lapsessa erilaisia tunteita ja kysymyksiä, joiden käsittelemiseksi hän tarvitsee aikuisen apua.

Salokosken (2007, 76) mukaan media toimii lapsille mukavana viihdykkeenä, tarjoaa tietoa ja tunteiden kirjoa. Useimmiten lapsen suhde mediaan sujuu ongelmitta ja median kulutus pysyy kohtuudessa. Se kuitenkin tuo myös haasteita pienten lasten kasvatukseen. Lapsen kyky ymmärtää median moninaisuutta ja tulkita sen sisältöjä on todella rajallinen. Lapsi tarvitsee aikuisen ohjausta ja tukea voidakseen oppia taitavaksi median käyttäjäksi sekä pitääkseen mediamaailmansa turvallisena.

Pienen lapsen kognitiiviset taidot eivät ole vielä sillä tasolla, että hän olisi kykenevä yksin käsittelemään sen informaatiotulvan, jonka media hänelle tarjoaa. Lapset tarvitsevat kasvattajan apua, yhteistä käyttöä, tilaa ja aikaa kertoa kokemuksiaan median käytöstä. (Valkonen, esitelmä 5.2.2015.)

Alle kolmivuotiailla mediakasvatuksen tavoitteena voi esimerkiksi olla tunteiden ilmaisun ja hallinnan harjoittelu. Käsittelyä voidaan kehittää turvallisten tunne-elämysten avulla, kuten eläytymällä tarinaan tai katsomalla lastenohjelmaa. Lisäksi mediakasvatus tarjoaa mahdollisuuden tutustua valikoiden eri medioihin kuten kuvakirjoihin, musiikkiin tai lastenohjelmiin. Tätä kautta lapset saavat ensimmäisiä kokemuksia mediasta ja niiden tulkinnasta. He voivat peilata omaa elämäänsä kuvien ja tarinoiden avulla ja oppia näin uusia asioita sekä rikastaa mielikuvitustaan. (Karlsson 2007, 138.)

Lisäksi kolmivuotiaille yhtenä mediakasvatuksen tavoitteena on kehittää ja harjoitella monipuolista itseilmaisua kuvan, äänen ja tarinan avulla. Vuorovaikutuksellisen ulottuvuuden tavoitteisiin tuo tavoite kehittää sosiaalista vuorovaikutusta. Tämä tapahtuu median äärellä yhdessä aikuisen ja muiden lasten kanssa kirjoja ja lehtiä lukien, kuvia tutkien sekä ääniä kuunnellen. (Karlsson 2007, 138.)

3.3 Kielen merkitys ja kommunikointi varhaiskasvatuksen mediahetkissä

Kielen kehityksen ja siitä seuraavan kommunikaation tukeminen on yksi varhaiskasvatuksen perustavanlaatuisimmista tehtävistä. Lapsuuden varhaisimmat vuodet noin yhdestä viiteen vuotta ovat puheen ja kielen kehityksen kannalta merkittävimpiä. Keskimäärin näinä vuosina lapsella on suurin herkkyys kielen oppimiseksi. Siksi sen tukeminen kaikilla mahdollisilla, myös mobiiliteknologisilla, keinoilla on perusteltua.

Kommunikointi on edellytys tiedon vaihtamiselle ja oppimiselle, ja se onkin ihmiselle kehityksen ja kasvun kannalta kaikkein oleellisin toimintakyvyn osa-alue. Mikäli kommunikaatiossa on ongelmia tai se puuttuu kokonaan, voi se aiheuttaa jopa syrjäytymistä, sillä normaalit arjen asiat kuten esimerkiksi harrastuksiin osallistuminen voivat olla uhattuna tai jopa poissuljettu. Jotta ymmärtää puhetta, on ymmärrettävä myös suorat ja epäsuorat merkitykset, ei-kielelliset viestit sekä yleiset merkit, symbolit, piirrokset ja valokuvat. (Kommunikointi 2014.)

Varhaiskasvattajan tulisi tunnistaa erityisen tuen tarve kielen kehityksen tukemiseksi. Mobiiliteknologiset sovellukset voivat olla mukana myös kommunikaation näkökulmasta. Perinteisten tukimenetelmien rinnalla mobiiliteknologiset sovellukset voivat innostaa lasta uudella tavalla. Esimerkiksi lapselle tuttu kuvasanakirja voidaan korvata tabletilla ja kuvasovelluksella. Sovelluksen erilainen toimintatapa voi motivoida lasta harjoittamaan kieltään innokkaammin.

Vuorovaikutushetkissä aikuisen tulisi muistaa puhua niin sanotusti lapsen kieltä. Keskustelua tulisi käydä sillä tasolla, jolla lapsi ymmärtää puhutun

kielen sanoman ja sisällön. Siispä myös lapsen kielellisen kehityksen taso tulisi ottaa huomioon kun mietitään, millaisia mobiiliteknologisia sovelluksia lapselle tarjotaan varhaiskasvatuksessa.

Pienten lasten kohdalla on selvää, että sovellus ei voi perustua luetun ymmärtämiseen, eikä luettu teksti voi olla avainasemassa sovelluksen käyttämiseksi. Pienelle lapselle toimivampi vaihtoehto olisi etsiä sovellus, jonka käyttäminen perustuu kuviin ja ääneen. Näin aikuisen ohjauksessa lapsen kehitystaso on riittävä sovelluksen idean ymmärtämiseksi. Tekstiä sisältäviä sovelluksia ei kuitenkaan tarvitse sulkea kokonaan pois, kunhan aikuinen pystyy antamaan lapselle riittävästi tukea ja suunnittelee ennalta, millä tavoin lapsi hyötyy tällaisesta sovelluksesta.

Varhaiskasvatuksen ja perheiden välinen yhteistyö on myös lapsen kielen ja kommunikaation tukemisen näkökulmasta olennaista. Mikäli mobiiliteknologinen sovellus on käytössä lapsen kommunikaation tukemiseksi, olisi hyvä, että sama keino olisi käytössä sekä varhaiskasvatuksessa että kotioloissa. Olisikin tärkeää, että myös tässä suhteessa tiedonkulku kodin ja varhaiskasvatuksen välillä olisi mutkatonta, ja tieto erilaisista lasta auttavista keinoista kulkisi molempiin suuntiin. Lapsen arkea helpottaa, kun hänen ei tarvitse opetella useaa eri tekniikkaa. Toisaalta tämän kaltainen yhteistyö helpottaa myös vanhempien taakkaa, kun he eivät jää yksin lapsen kielellisten haasteiden kanssa.

Launonen ja Korpijaakko-Huuhka (2009, 20) toteavatkin, että puheen ja kielen kehitys ei ole haaste vain lapselle, vaan myös tämän vanhemmille. Kieli opitaan vuorovaikutustilanteissa, joissa muodostuvat merkitykset tunteille, sanoille, tapahtumille, esineille ja muulle ympäristölle. Kehityksen perustana on lapsen neuraalinen ja fysiologinen kehittyminen, joissa ilmenevät häiriöt voivat aiheuttaa ongelmia myös vuorovaikutustilanteissa.

Kielen kehittymisen kannalta on tärkeää, että lapsi harjoittelee kielellisiä taitoja useilla eri tavoilla. Näin kielen käyttö automatisoituu ja kielellinen kapasiteetti tulee paremmin hyödynnetyksi. Niiden lapsien kohdalla, joilla on kielellisiä vaikeuksia, tulee kiinnittää erityistä huomiota sanavaraston kartuttamiseen. Kasvattajan tehtävä onkin kiinnittää huomiota niihin keinoihin, joilla hän kykenee huomioimaan yksilöllisesti lapsen sen hetkiset taidot ja keinot laajentaa sanavarastoaan. (Kaure & Rauhala-Vaahenvaara, n.d., 8.)

Kommunikoinnin tukena voidaan käyttää puheen tuottoa tukevia tai korvaavia menetelmiä, kuten esimerkiksi tukiviittomia tai piktogrammeista lapselle koottua omaa tulkikirjasta. Nykyään on myös tietokoneelle saatavissa ohjelmia, joilla edistää lapsen sanavaraston karttumista. (Kaure & Rauhala-Vaahenvaara, n.d., 9.) Tähän opinnäytetyöhön yhteistyötahoksi lähteneessä integroidussa varhaiskasvatusryhmässä tarve kommunikaatiota tukeville sovelluksille oli ennakkotietojen mukaan erityisen suuri.

3.4 Vuorovaikutuksen merkitys mediahetkissä

Mobiiliteknologisen sovelluksen tarkoituksena ei ole helpottaa kasvattajan työtä niin, ettei hänen tarvitse olla yhdessä lapsen kanssa käyttämässä sovellusta. Päinvastoin tavoitteena on ylläpitää hyvää vuorovaikutusta sovellusta käytettäessä.

Mobiiliteknologinen sovellus tulee paremmin hyödynnetyksi, mikäli kasvattajalla on aikaa ja mahdollisuus toimia yhdessä lapsen kanssa sovelluksella pelatessa. On tärkeää huomioida, että vaikka lapsen ja kasvattajan välissä on jokin laite tai sovellus, sen ei tule olla esteenä lapsen ja aikuisen vuorovaikutukselle.

Vaikka mobiiliteknologian käyttäminen tapahtuisi pienryhmissä tai kahden kesken aikuisen ja lapsen välillä, saattaa näyttää siltä, että osapuolten huomio keskittyy vain käytettävään sovellukseen. Lapselle tekemisen tarkoitus on sovelluksen käyttäminen kun taas kasvattajalle sovellus on väline opettaa. Tämä ei poista tilanteen sisältämää vuorovaikutusta, johon kasvattajan tulisi kiinnittää huomiota. Kuusela (2007, 14) puhuessaan sosiaalisesta vuorovaikutuksesta tarkoittaa sillä tapahtumaa, jossa on mukana vähintään kaksi ihmistä. Tästä näkökulmasta katsottuna vuorovaikutus kattaa kaiken ihmisten tekemisen yhdessä.

Kasvatus nähdään yhtenä vuorovaikutustapahtumana. Vuorovaikutuksen voidaan nähdä olevan jatkuva jono tapahtumia, joissa lapsi tulee hoidetuksi, ohjatuksi ja opetuksi. Myös lapsen kanssa leikkiminen on osa vuorovaikutustapahtumaa. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka tapahtuu lasten eri elämänpiireissä. (Reunamo 2007, 101.) Näiden vuorovaikutustilanteiden peräkkäinen tapahtuminen aiheuttaa sen, että on vaikea eritellä, miten kukin yksilö vaikutti tilanteeseen. Vuorovaikutustapahtuman tulkitseminen lapsen ja aikuisen välillä vaihtelee tapauksittain. Kuitenkin arkipäiväiset havainnot vuorovaikutuksesta sekä vuorovaikutuksesta tehdyt tulkinnat ovat osa prosessia, jossa annetaan merkityksiä tapahtumille ja joiden pohjalta aikuinen pyrkii hyvän kasvatuksen edistämiseen. (Nummenmaa 2001, 29–32.)

Vuorovaikutus voidaan nähdä ihmisen vaikutuksena toisen ihmisen toimintaan. Sosiaalisen vuorovaikutuksen osaamista ja taitoa toimia yhdessä voidaan pitää osittain biologiaan perustuvana valmiutena, mutta osittain myös ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa kehittyvänä ominaisuutena. (Kuusela 2007, 15.)

Omassa käyttäytymisessä tulisi muistaa, että se vaikuttaa toisen toimintaan joko positiivisesti tai negatiivisesti. Omasta käyttäytymisestään ja vuorovaikutuksestaan on aina mahdollista oppia jotain, sillä niin vuorovaikutustaidot kehittyvät. Mikään lapsen vuorovaikutustilanne ei ole turha, vaan kasvattajan on nähtävä jokainen vuorovaikutuksen hetki itsessään mahdollisuutena lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymiselle. On luonnollista, että jotkin tilanteet tuntuvat kasvattajasta raskailta ja lapsen haastava käytös uuvuttaa. Kuitenkin ammattilainen ymmärtää, että nämäkin tilanteet ovat

lapselle arvokkaita hetkiä oppia ja kasvaa vuorovaikutukseen muiden kanssa.

Erilaisissa ryhmissä tapahtuu ja muodostuu monenlaisia vuorovaikutussuhteita. Varhaiskasvatuksessa kehittyy vuorovaikutussuhteita niin kasvattajien, kasvattajien ja lasten, kasvattajien ja lasten vanhempien kuin myös lasten ja vanhempien välille. Jokainen näistä suhteista on erilainen ja ne vaikuttavat toisiinsa aina jollain tapaa. Erityisesti kasvattajan tulisi huomioida työnsä lasten parissa. Tästäkin syystä varhaiskasvattajan olisi hyvä huomioida omassa työssään se, millaisen vaikutuksen omat vuorovaikutussuhteet tekevät muihin suhteisiin.

Korostettaessa, että kieli on sosiaalisen vuorovaikutuksen väline, tulee tarkasteluun tilanne, jossa vuorovaikutus tapahtuu. Silloin keskeistä ei ole niinkään opitun sanaston laajuus tai puheen kieliopillisuus, vaan ilmaisun toimivuus kussakin kommunikaatiotilanteessa. Näin ajateltuna tärkeänä elementtinä ovat myös ei-kielelliset keinot, jotka kielen ohella tukevat kommunikaatiota. (Launonen & Korpjaakko-Huuhka 2009, 20.) Jotta kommunikaatiotilanteet onnistuisivat lapsen kannalta mahdollisimman hyvin, voidaan niiden sisältämiä ei-kielellisiä elementtejä harjoitella esimerkiksi mobiiliteknologisten sovelluksilla. Vaikkapa tunteiden tunnistamista ja nimeämistä voidaan harjoitella erilaisten sovellusten avulla ja siten helpottaa lapsen kykyä tunnistaa erilaisia tunteita myös todellisissa vuorovaikutustilanteissa.

Varhaiskasvatuksessa yksi tärkeimmistä vuorovaikutussuhteista on suhde lapsen ja kasvattajan välillä. Kasvattajan tulisi huomioida, että kaikki ilmeet, eleet, asennot, äännähdykset ja äänenpainot ovat osa vuorovaikutusta ja lapsi huomaa vuorovaikutuksessa tapahtuvat pienetkin muutokset. Oman esimerkin lisäksi kasvattajan tulisi opettaa lapselle myös tietoisesti hyviä vuorovaikutustapoja. Hyvät käytöstavat ja toisten huomioiminen arkipäivän toiminnassa ovat jokapäiväisessä opettelussa varhaiskasvatuksessa.

4 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Mobiiliteknologia ja media ovat paljon läsnä pienten lasten elämässä ja varhaiskasvatuksessa. Siitä huolimatta aihealueesta löydettiin melko vähän aiempia tutkimuksia. Monet tutkimuksista viittasivat lähinnä koulumaailmaan. Tässä luvussa käsitellään niitä tutkimuksia, joita löydettiin liittyen mobiiliteknologian käyttöön varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön luvussa kymmenen käsitellään tarkemmin tässä luvussa esitettyjen aikaisempien tutkimuksien suhdetta tämän opinnäytetyön tuloksiin.

Tutkija Ruhala (2010) etsi tutkimuksessaan vastausta varhaiskasvatuksen henkilöstön käsityksistä liittyen mediakasvatukseen sekä selvitti heidän käsityksiään mediakasvatuksen ja varhaiskasvatuksen suhteesta. Ruhala valitsi tutkimusmenetelmäkseen fenomenografisen tutkimusmenetelmän. Tiedonhankintamenetelmänä hän käytti fenomenografista haastattelua, jota varten hän oli laatinut haastattelurungon.

Aineiston analysointia varten Ruhala (2010) valitsi menetelmäkseen neljän vaiheen analyysimallin. Ensimmäisessä vaiheessa aineistoa luettiin läpi ja toisessa vaiheessa merkityksellisiä ilmauksia etsittiin, lajiteltiin ja ryhmiteltiin ryhmiksi tai teemoiksi. Kolmannessa analyysivaiheessa Ruhala keskittyi kategorioiden määrittämiseen vertailemalla merkitysyksikköjä koko aineiston merkityksiin. Neljännessä vaiheessa hän yhdisti teoreettisista lähtökohdista käsin ylätasoon kategoriajoukon.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että media käsitettiin varhaiskasvatuksen henkilökunnan keskuudessa viestintänä ja tiedon siirtona sekä erilaisina välineinä. Mediakasvatuksesta puhuttaessa tuloksissa nousi esiin neljä kategoriaa: toiminta, varhaiskasvatuksen arjen osana oleminen, suojeleminen ja lasten oppimisprosessi. Mediakasvatus käsitettiin olevan mobiiliteknologian käyttöä. Varhaiskasvattajien näkemys mediakasvatuksesta vastasi paljon aikuisen suunnittelemaa ja toteuttamaa varhaiskasvatustoimintaa. Lasten oma toimijuus tuli esille vähemmässä määrin. Lopputuloksena todettiin mediakasvatuksen haastavan varhaiskasvatuksen ammattilaisen kasvatustietoisuutta jatkuvasti. (Ruhala 2010.)

Opetusministeriö käynnisti vuonna 2006 Mediamuffinssi-hankkeen, jonka tarkoituksena oli kehittää mediakasvatusta ja sen oppimateriaaleja alle 8-vuotiaille sekä heidän kasvattajilleen. Keväällä 2006 toteutettiin hankkeen pilotti, johon liitettiin arviointiselvitys. (Kupiainen, Niinistö, Pohjola & Kotilainen 2006, 1.)

Pilottihankkeen päätulokseksi kirjattiin lasten mediankäytön ja mediakasvatuksen tulleen osallistujille näkyviksi. Oppimateriaaleilla, joita Mediamuffinssissa käytettiin, oli merkittävin rooli. Ne ohjasivat kokeilujen toteutusta sekä syntyneitä tuloksia. Mediamuffinssin pilotointeihin osallistuneista kasvattajista tuli entistä tietoisempia kasvattajia. Lisäksi he kiinnostuivat mediakulttuurista. Lasten sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen todettiin kehittyneen ja samalla he kokivat oppineensa mediakriittisyyttä. (Kupiainen ym. 2006, 45,47,50.)

Mediamuffinssi-hankkeen pilotti onnistui täyttämään tehtävänsä, sillä se innosti varhaiskasvatusta mediakasvatustyöhön. Pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen työ mediakasvatuksessa on ehdoton. Tämän selvityksen perusteella on lupa odottaa pilottiin osallistuneiden ryhmien ohjaajien jatkavan mediakasvatusta omissa yksiköissään. Innostumisen jatkuminen vaatii kuitenkin erilaisia tukirakenteita, kuten vaikkapa mahdollisuutta vaihtaa kokemuksia muiden kasvattajien kanssa. (Kupiainen ym. 2006, 45.)

Arttu-Pekka Mustonen (2014) teki Dataatteks te? Tietotekniikan käyttö esiopetuksessa diginatiivien aikakaudella -opinnäytetyönsä kartoittamalla tietotekniikan käyttöastetta Oulun ja sen seutukuntien esikoulu- ja varhaiskasvatusryhmissä. Tavoitteena opinnäytetyölle oli verkkokyselyn avulla kerätä tietoa siitä, kuinka varhaiskasvatus hyödyntää tietotekniikkaa yhtenä sen osana. Lisäksi opinnäytetyössä pohdittiin entistä monipuolisempia käyttömuotoja tai jopa täysin uusia tietoteknisiä käyttötapoja.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin puolistrukturoidulla verkkokyselyllä sähköpostitse neljän kunnan esikouluista ja varhaiskasvatuskeskuksista. Tietotekniikan ja mediakasvatuksen asemaa varhaiskasvatuksessa selvitettiin laadullisen tutkimuksen avulla. Myös varhaiskasvattajien mielipiteitä ja palautetta aihealuetta kohtaan selvitettiin samalla metodilla. (Mustonen 2014.)

Suoritetun verkkokyselyn perusteella Oulun seutukuntien varhaiskasvatuskeskuksissa tietotekniikkaa hyödynnetään heikosti. Kuitenkin nämä tietotekniset puutteet ja varhaiskasvatuksen jälkeensä jääneisyys tiedostetaan esikouluissa ja varhaiskasvatuskeskuksissa. Erityisesti esikouluissa ollaan mahdollisuuksien rajoissa valmiina hyödyntämään tietotekniikkaa. (Mustonen 2014.)

5 LAPSI JA MOBIILITEKNOLOGIA VARHAISKASVATUKSESSA

Opinnäytetyön aineistoanalyysin vaiheessa käytettiin teemoittelua, jonka myötä nousi selkeästi esiin viisi eri teemaa. Teemat käsittelevät lapsen ja mobiiliteknologian suhdetta varhaiskasvatustoiminnassa. Teemoja olivat tavoitteellinen toiminta, sisällölliset orientaatiot ja lapselle ominaiset tavat toimia, lapsen motivointi ja innostaminen, dokumentointi sekä toiminnan haasteet.

Teemoihin liittyvälle teorialle haluttiin tehdä oma lukunsa, jotta vahvistuisi näkemys siitä, että jokaiselle teemalle on olemassa myös sitä vahvistava teoreettinen viitekehys. Lisäksi tekstin oheen kirjatulla suorilla lainauksilla haluttiin korostaa teorian ja varhaiskasvattajien näkemysten yhteyttä.

5.1 Tavoitteellinen mobiiliteknologian käyttö

Alkuun pääseminen mobiiliteknologian käyttämiseksi osana varhaiskasvatusta vaatii kasvattajalta tietoista ajatusta siitä, miten toiminta suunnitellaan ja toteutetaan. Kasvattajan tulisi yhdessä työyhteisönsä kanssa miettiä ne tavat, joilla he tuovat mediakasvatuksen osaksi juuri kyseessä olevaa lapsiryhmää. Kasvattajan on pohdittava mikä on lasten ikätaso, millaisia persoonia ryhmässä on tai millä keinoilla juuri kyseinen lapsi tai lapsiryhmä saadaan innostumaan.

Laadukkaan varhaiskasvatuksen perusta onkin hyvin suunnitellussa ja perustellussa toiminnassa. Varhaiskasvattajan tehtävänä on suunnitella toiminta vastaamaan lapsen ikä- ja kehitystasoa. Toiminnan hyvä suunnittelu takaa sen, että toiminta on tavoitteellista ja lapsen kehitystä tukevaa, eikä se jää vain pieneksi puuhasteluksi. Lisäksi toimintaa on helpompi perustella niin itselleen kuin myös esimerkiksi lasten vanhemmille.

Jotta laadukas varhaiskasvatustoiminta olisi turvattu, olisi olennaista, että niin jokaisella yksittäisellä kasvattajalla kuin myös koko kasvatusyhteisöllä on vahva ammattitaito (Reunamo 2007, 103). Ammattitaidon ja siihen liittyvien osaamisalueiden tulisikin liittyä myös hyviin mobiiliteknologi-

siin käytänteisiin. Siksi myös mobiiliteknologiaa käytettäessä toiminnan on oltava suunniteltua ja mobiiliteknologisten sovellusten käyttämisellä on oltava päämäärä. Päämääränä voi olla esimerkiksi tukea lasta kielellisessä oppimisessa.

Sellaiset mistä löytyy kognitiivisia taitoja tukevia elementtejä (laskeminen, kielelliset tehtävät, hahmottaminen, värit tms.) sekä eritasoisille lapsille eri tasoja tarjoavia. Yksinkertaiset.

Itse teknologiasta tai sovelluksista ei ole mitään hyötyä lapsen kehitykselle, mikäli kasvattajalle ei ole selvää kuinka tulisi laitteen kanssa toimia tai mitä sovelluksia tulisi käyttää ja miksi. Työntekijöiden perehdyttäminen aiheeseen olisi tärkeää.

Lisäksi vanhempia olisi hyvä tiedottaa siitä, mitä mahdollisuuksia teknologia tuo, ja mitä eri välineillä lasten kanssa tehdään. Toiminnan tekeminen läpinäkyväksi myös vanhemmille vahvistaa osaltaan laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista.

Vanhemmille tuotaisiin esim. vanhempainillassa tiedoksi mitä mahdollisuuksia teknologia varhaiskasvatukseen tuo ja mitä niillä padeilla täällä oikein tehdään (”Pelaattekste vaan täällä?”).

Suunnitelmallisella mobiiliteknologisella toiminnalla on kauaskantoiset vaikutukset. Jo pikkulapsena opittu tieto luo pohjaa tuleville opeille muun muassa koulun puolella. Jokainen suunnitelmallinen toimintahetki vahvistaa lasta tulevaisuuden mediankäyttäjänä.

Ruhala ja Salokoski (2008, 21) toteavat, että nykyään mediataitojen osaaminen on välttämätöntä ja suorastaan kansalaistaitoihin kuuluva osa-alue. Niiden harjoittelu lähtee pienestä ja kasvaa pikkuhiljaa lapsen kehityskauden ja kasvattajan asettamien tavoitteiden mukaisesti. Jotta mediakasvatus olisi lapsilähtöistä, tulisi antaa tilaa lasten mediakokemuksille ja huomioida ne suunnittelussa ja toteutuksessa. Mediataidoilla pyritään takaamaan, että lapsi pystyisi hyödyntämään mediaa tiedollisiin, taidollisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin elämänsä aikana. Keskeisiä mediataitojen osa-alueita ovat muun muassa sosiaaliset ja kommunikoinnin taidot. Kasvattajien haasteena onkin huomioida kasvatustoiminnassaan pedagogisella tavalla myös lasten mediakulttuuri.

Varhaiskasvatus, jota yhteiskunta järjestää, on suunnitelmallista ja tavoitteellista ja sen lähtökohtana on kasvatustieteellisen, laaja-alaisen ja monitieteisen tutkimuksen ja tiedon lisäksi pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva näkemys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Kokoavat päämäärät yhdessä yksittäisten kasvatus- ja sisältötavoitteiden kanssa ohjaavat varhaiskasvatuksen toimintaa. (Reunamo 2007, 101–102.) Näiden kaikkien asioiden yhdistymisen pitäisi taata se, että jokainen varhaiskasvattaja on omalta osaltaan suunnittelemassa toimintaa, jotta siitä

tulisi tavoitteellista, ja jotta hän pystyisi saamaan näkemyksen lapsen kasvusta ja kehityksestä.

Yhteiskunta haluaa olla vaikuttamassa varhaiskasvatuskeskusten toiminnan suunnitteluun. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 7–8) todetaan varhaiskasvatusta ohjattavan niin valtakunnallisilla kuin myös kunnallisilla asiakirjoilla. Varhaiskasvatuksen perusteet toimivat valtakunnallisena ohjauksen välineenä varhaiskasvatukselle ja sen perusteiden pohjana ovat valtioneuvoston hyväksymät varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset.

Normiohjaus, informaatio-ohjaus, resurssiohjaus sekä tavoite- ja ohjelmaohjaus ovat tapoja hallita varhaiskasvatusta. Tavoite- ja ohjelmaohjauksen taustalla on ajatus asiakirjoihin kirjattujen toiminnan tavoitteiden sekä kehittämishojelmien käytännön toiminnan ohjaus. (Kuokkanen 2014, 27–28.) Asiakirjoja on niin kunnallisia kuin myös valtakunnallisia. On siis olemassa yhteiskunnallisia tahoja ja tapoja, jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen toimintaa. Näillä on tarkoitus saada toiminnasta tavoitteellista ja taata maantieteellisestä sijainnista huolimatta laadukas varhaiskasvatus jokaiselle lapselle.

5.2 Mobiiliteknologinen näkökulma ja sisällölliset orientaatiot

Toiminnan suunnitteluun varhaiskasvatuksessa kuuluvat toimintaan liittyvät sisällölliset orientaatiot sekä lapselle ominaiset tavat toimia. Ne ovat vahvasti mukana varmistamassa varhaiskasvatuksen laadukkaan sisällön toteutumista ja luovat pohjaa lapsen monipuoliselle ja laadukkaalle kasvatukselle.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 26) todetaan, että kasvatustajalla on oltava selkeä kuva siitä, kuinka kasvu ja kehitys kunkin lapsen kohdalla turvataan. On löydettävä erilaisten toimintojen kirjosta ne, joiden avulla kehityksellinen tasapaino saavutetaan. Sisältöjen välistä suhdetta voidaan tarkastella erilaisten ymmärryksen, tiedon ja kokemuksen muotojen avulla. Toiminnan sisältöjä pohtien ja suunnitellen pyritään turvaamaan lapselle maailmasta syntyvän kuvan monipuolisuus, eheys ja kokonaisvaltaisuus. Varhaiskasvatuksen toiminnan sisällöt rakentuvat seuraavien orientaatioiden varaan: matemaattinen orientaatio, luonnontieteellinen orientaatio, historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio, esteettinen orientaatio, eettinen orientaatio ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio.

Termillä orientaatio halutaan korostaa, että tarkoituksena ei ole aihealueiden sisältöjen opiskelu. Tarkoitus on hankkia ja tarjota lapsille sellaisia välineitä ja valmiuksia, joiden avulla lapsi pystyy pikkuhiljaa perehtymään, ymmärtämään ja kokemaan maailman monimuotoisia ilmiöitä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26.)

Edellä kuvatun kaltainen toiminnan suunnittelu nousi kysymyslomakkeissa vahvasti esille. Mainituiksi tulivat niin sisällölliset orientaatiot kuin lapselle ominaiset tavat toimia. Vastausten mukaan sisällöllisten orientaatioi-

den ja lapselle ominaisten toimintatapojen nähdään lukeutuvan osaksi hyviä mobiiliteknologisia käytänteitä.

Se mahdollistaa lapselle ominaiset tavat toimia ja palvelee sisällöllisten orientaatioiden toteutumista.

Niitä voidaan hyödyntää eri sisällöllisissä orientaatioissa ja lapselle ominaisissa tavoissa toimia.

Lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen. Lapsesta itsestään luontevasti lähtevä toiminta vahvistaa hänen hyvinvointiaan, käsitystä itsestään ja lisää lapsen mahdollisuuksia osallistua arkeen. Itselleen luontevalla ja mielekkäällä tavalla toimiva lapsi ilmentää ajatteluaan ja tunteitaan. Tätä toimintaa havainnoimalla ja kasvattajien keskusteluissa esiin tuomalla voidaan ymmärtää paremmin lapsen ajattelua ja siten myös helpottaa toiminnan suunnittelua. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.)

Myös mediakasvatus ja mobiiliteknologisten välineiden käyttö osana varhaiskasvatustyötä huomioivat sisällölliset orientaatiot. Näkökulma perinteisenä koettujen orientaatioiden esiin tulemisena on vain hiukan erilainen.

Valittaessa ryhmiin vietävää sovellusta taustalla oli ajatus, että sovellus ja sen käyttö painottaisivat näkökulmaa kommunikaation vahvistamisesta. What's Different? -sovellus sisältää useita kommunikaatiota vahvistavia elementtejä. Pelatessaan peliä lapsi kohtaa monia käsitteitä. Riippuen siitä, kuinka peliä käytetään, voi lapsen hyöty esimerkiksi sanaston kehittymisen kannalta olla huomattava. Erityisesti pelatessaan yhdessä aikuisen kanssa voi aikuinen pyytää ja auttaa lasta sanoittamaan ja nimeämään eri pelin osia. Lasta voidaan esimerkiksi pyytää nimeämään kussakin kentässä näkyvien kuvien hahmot ja esineet. Seuraavassa on otteita haastateltujen näkemyksistä What's Different? -sovelluksesta. Lyhenne H tarkoittaa haastattelijaa, K kasvattajaa.

H1: Miten What's Different? tukee lapsen kielellistä kehitystä?

K1: No tässähan vois lasta pyytää niinku nimeämään nää kaikki tavarat ja sitte ku tietää tästä pelin antamasta vinkistä sen, mitä tässä niinkun haetaan missäkin kuvasarjassa, nin sillohan laps voi nimetä myöskin sen et mikä ei kuulu joukkoon sen vinkin perusteella.

H2: Sitten. Miten What's Different? tukee lapsen kielellistä kehitystä?

K2: No siinä tulee se kertominen että millä tavalla – perustelu

Toisaalta What's Different? -sovellus sisältää näkökulmia muun muassa matemaattisen orientaation osalta. Yhtenä matemaattisen orientaation si-

sällöistä katsotaan olevan vertailu eri esineiden välillä. Pelatessaan kyseistä peliä lapsi joutuu nimenomaan tämän tehtävän äärelle. Pelissä lapsen tehtävänä on keksiä kunkin kuvasarjan kuvia yhdistävä ja erottava tekijä. Lapsen täytyy esimerkiksi päätellä ja hahmottaa eroavaisuuksia koon, värin ja muodon perusteella.

Kielen merkitys korostuu keskeisenä myös puhuttaessa lapsille ominaisista tavoista toimia. Lapsi käyttää kieltä toimiessaan ja niin kieli kehittyy luontevasti toiminnan ohessa. Kieli on läsnä lapsen leikkiessä, liikkuesssa, tutkiessa ja ilmaistessaan itseään taiteellisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.)

5.3 Leikki mobiiliteknologian tukena

Leikki on yksi lapselle luontaisista tavoista toimia, ja iso osa lapsen toiminnasta tapahtuu nimenomaan leikkien tai ainakin leikinomaisesti. Leikin kautta lapsi oppii ja käsittelee uusia asioita sekä tutustuu ympäröivään maailmaan. Leikki näyttäytyy myös osana mobiiliteknologian käyttämistä.

Karimäki (2007, 41) toteaa leikin olevan läsnä lapsen elämässä lähes koko ajan. Leikki ja monet muut lapsen toimintamuodot ja -alueet ovat lapsen elämässä rinnakkain, toistensa varassa ja toisiinsa vaikuttaen. Lapset leikkivät kaikkialla, ja he havainnoivat ympäristöön eri tavalla kuin aikuiset. He joutuvat kasvaessaan jatkuvasti sovittamaan käytöstään kulloiseenkin ympäristöön sopivaksi. Suhde elinympäristöön laajenee iän myötä aktiivisessa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa ja leikillä on tässä suuri merkitys.

Lapset ottavat vaikutteita leikkeihinsä heitä ympäröivästä todellisuudesta, ja median sisällöt kietoutuvat osaksi lasten leikkidodellisuutta. Median kirjosta lapset valikoivat aineksia leikkeihinsä tarpeidensa mukaisesti. Leikkien sisällöt kuvastavat niitä asioita ja ilmiöitä, jotka ovat lapsen mielessä ja kiinnostavat häntä. (Karimäki 2007, 41.)

Aikuisen on oltava tietoinen lasta koskettavien eri medioiden sisällöistä ja tarpeen tullen rajata niitä. On hyväksi, että lapsi käsittelee leikeissäänsä näkemäänsä ja kokemaansa, mutta media ja erilaiset mobiiliteknologiset sovellukset tarjoavat myös sisältöä, joka ei ole pienen lapsen kehitykselle hyväksi. Lapsen leikkejä tarkkailemalla kasvattaja ja vanhemmat voivat huomata, mikäli jokin sisältö on selkeästi lapselle liian vaikea käsitellä yksin. Tämän kaltainen mediasisältö tulisi rajata pois lapselta.

Leikin merkitys lapsen kehitykselle on valtava, sillä leikeissä tulevat esiin kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen sekä minän kehitys. Lapsen ensimmäinen tavoite on vuorovaikutukseen pääseminen sekä fyysisten taitojen harjoittaminen. Alle vuoden ikäinen lapsi leikkii tutkien esineitä toistuvasti, vuoden ikäinen lapsi leikkii edelleen yksin ja parivuotias leikkii rinnakkain toisen lapsen kanssa. Kolmivuotiaat käyttävät jo symboleita: lelut eivät välttämättä olekaan sitä, miltä ne näyttävät. Lapsi oppii käyttämään mielikuvitustaan. Neljästä viiteen vuotiaat käyttävät vilkkaimmin mieliku-

vitustaan. Kouluikään tultaessa lapsi oppii ottamaan huomioon muiden mielipiteet ja ymmärtämään syy-seuraussuhteita. Lasta ei enää kiinnosta mielikuvitusleikit, vaan hän haluaa harjoitella sääntöjen noudattamista esimerkiksi erilaisia pallopelejä pelaten. (Anttila, Eronen, Kallio, Kanninen, Kauppinen, Paavilainen & Salo 2006, 91–92.)

Leikki osana varhaiskasvatustoimintaa on tärkeää, eikä sitä tule väheksyä. Viisas kasvattaja ymmärtää, että myös mobiililaitteilla voi leikkiä ja harjoittaa samoja taitoja, joita perinteiseksi koetussa leikissä kehittyi. Heleniuksen ja Lummelahden (2013, 14) mukaan leikkiin ei ole olemassa yksittäistä määritelmää, sillä leikin määrittely riippuu täysin siitä, mikä näkökulma asiaan otetaan. Leikki tulee ottaa vakavasti, sillä se ei ole vain esimakua todellisesta elämästä, vaan se on lapsen elämää juuri kyseisessä hetkessä. Leikillä onkin useita eri merkityksiä niin lapsen oppimisessa kuin hänen persoonallisessa kehityksessään.

Nykylasten ajatusmaailmassa lelut ovat hyvin monimuotoisia. Lastenohjelmista ja peleistä tutut hahmot ovat vahvasti näkyvissä lasten leluissa, puheissa ja leikeissä. Media ja mobiiliteknologiset välineet ovat sulautuneet leikin maailmaan niin vahvasti, että lapsi yhdistää ne luontaisesti.

Helenius ja Lummelahti (2013, 45–48) sanovat leikin saaneen esikuvansa aikuisten elämästä, mutta media alkaa vaikuttaa jo varhain lasten leikkiin. Lapset orientoituvat jo pienestä pitäen mediamaailmaan ja uusia toiminnan tapoja nostetaan leikkeihin mediayhteiskunnassa. Uuden ajan tullessa myös uudet leikkikalut ilmaantuvat lasten leikkeihin. Leikki voidaan nykyään tuoda esimerkiksi tietokoneruudulle. Vaikka leikki muuttuukin, kuviteltu tilanne kuitenkin säilyy.

Pienen lapsen oppiessa havainnoimaan ympäristöään, tarttumaan esineisiin ja tutkimaan niitä kaikilla aisteillaan, hän alkaa tutustua maailmaan esinetoimintojensa kautta. Esineet houkuttavat lasta, ja hän tutustuu ihmisten maailmaan esineiden tuella. Aikuinen on monella tapaa lapsen rinnalla tämän tutustuessa ympäröivään maailmaan. On aikuisen päätettävissä, millaisiin muotoihin ja materiaaleihin lapsi pääsee käsiksi. (Helenius & Lummelahti 2013, 67–69.)

Varhaiskasvattajan tehtävä on päättää, millaisia toimintavälineitä otetaan käyttöön lapsiryhmässä. Lapselle on luontaista tutkia ja tutustua tarjolla oleviin välineisiin. Siksi aikuisen tehtävänä on myös suunnitella näiden välineiden käyttö siten, että ne takaavat lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen. Kasvattajan mahdollistaessa mobiiliteknologian käytön varhaiskasvatuksessa, tulisi heidän myös mahdollistaa sen käyttö turvallisesti ja lasta tukevalla tavalla.

Lapsen leikki mukautuu monenlaiseen toimintaan. Tätä asennetta voidaan hyödyntää myös varhaiskasvatusmaailmassa erilaisia opetustarkoitukseen tehtyjä sovelluksia käytettäessä. Kun opetus toteutetaan leikinomaisesti mobiilisovelluksia käyttäen, on lapsi motivoitunut toimintaan, eikä niinkään koe sitä oppimistilanteena. Valkonen kertoo esitelmässään (5.2.2015)

lapsen median käytön olevan tasaista, eikä lapsi erittele median ja mobiilisovellusten käyttöä leikistä, vaan hänelle pelaaminen on leikkiä.

Hyvässä mediatuokiossa on turvallinen ilmapiiri. Turvallisessa ilmapiirissä lapsen on helppo tehdä sovelluksen tehtäviä ja kokeilla sovelluksia pelkäämättä virheitä. Hyvin suunniteltu mediahetki auttaa lasta huomaamaan oppimisen palkitsevuuden sekä kiinnostuksen kaikkea uutta tietoa kohtaan. Mediatuokion tulee myös antaa lapselle mahdollisuus kokeilla ja keskittyä itse tekemiseen tai pelaamiseen, ei pelkkään tulokseen (Lumme 2015, koulutus 9.-10.9.2015). On tärkeää antaa kullekin toiminnolle itsessään arvo niin, että lopputuloksella ei aina ole väliä. Tämä paineettomuuden tila auttaa lasta luovuuden ja rohkeuden saavuttamisessa. Lapsen kokemus pelaamisesta painottuu leikinomaisuutena suorittamisen ja oppimisen sijaan.

5.4 Mobiiliteknologia toimintaan motivoijana ja innostajana

Varhaiskasvattajan asenne kaikessa toiminnassa tulisi olla lapsen omaehtoista toimintaa tukeva. Kasvattajan omalla innostuneisuudella, motivaatiolla ja niiden näyttämällä voi olla suuri vaikutus lapsen kiinnostukseen kutakin toimintaa kohtaan. Etenkään arkaa lasta ei motivoi kokeilla uutta, jos aikuisen asenne on negatiivinen.

Opettajan ja kasvattajan käsitykset ja oletukset lapsen kyvystä oppia ja toimia vaikuttavat paljon oppimisprosessiin. Jos painotetaan arvostelua ja arviointia, nousevat lapsen puutteet ja ongelmat helposti esiin. Näin päälimmäinen kuva lapsesta voi tulla negatiiviseksi. Negatiiviset käsitykset sekä odotukset heikentävät lapsen itsetuntoa ja usko omiin kykyihin vähenee. (Karlsson 2007, 34.)

On kasvattajan ja lapsen etu, että kasvattaja tuntee lapsen persoonan ja mielenkiinnon kohteet. Lapsilähtöisellä, lapsen mielenkiinnon kohteet huomioivalla toiminnalla on huomattavasti helpompi saada lapsi innostumaan toimintaan. Lapselle on tärkeää, että kasvattaja osoittaa aitoa mielenkiintoa lapsen kiinnostuksen kohteisiin. Esimerkiksi, jos ryhmässä on käsittelyssä aihealue eläimet, lapselle voidaan tarjota tilaisuus tutkia tabletilta yhdessä aikuisen kanssa suosikkieläintään. Tämän jälkeen voidaan yhdessä tulostaa kuva ja askarrella siitä paperinukke leikkeihin vietäväksi. Mobiiliteknologia osana varhaiskasvatustoimintaa on rikastuttava ja lapsia kiinnostava elementti. Myös mobiiliteknologiset sovellukset voivat motiivoida lasta uudella tavalla.

Erilaisen, lasta usein hyvin motivoivan keinon harjoitella käsiteltävää aihetta.

Niinistö ja Sintonen (2007, 26–27) sanovat, että omien tunteiden ja ajatusten peilaamisen lisäksi mediakasvatuksella, ja erityisesti omaehtoisella tekemisellä, voidaan herättää myös uteliaisuutta, tiedonhalua ja kiinnostusta. Monesti tekeminen motivoi lasta enemmän, kun siihen liittyy jotakin lap-

sesta itsestään. Tällöin he myös ehkä alkavat tarkastella uusin silmin maailmaa haastaen olemassa olevia asioita ja ilmiöitä muuttumaan.

Silloin kun lapsi kokee tekemisen läheiseksi ja merkitykselliseksi itsensä ja oman elämänsä näkökulmasta, on tekeminen mielekäästä ja motivaatio työskentelyyn syntyy kuin itsestään. Lapset ovat taitavia käyttämään omaa elämismaailmaansa ilmaisunsa materiaalina. Tällä tavoin he tulevat käsitteelleksi sekä omaan elämäänsä liittyviä asioita että aikuisten maailmaa. He voivat turvallisesti tutkia pelottavia, vieraita ja ahdistaviakin asioita. (Niinistö & Sintonen 2007, 26–27.)

Lasta motivoiva elementti mobiiliteknologisten laitteiden kohdalla on myös niiden helppokäyttöisyys. Laitteen helppokäyttöisyys ja sen sisällön ymmärrettävyys tukevat lapsen innostusta ottaa käyttöön jokin uusi laite tai sovellus. Jos laite on vaikea käyttää tai sovellus hankala ymmärtää, lapsen innostus saattaa loppua nopeasti.

Tablettitietokone on lapsen hallittavissa kompakti koko, helppokäyttöisyys.

Jo sovelluksen sisältö itsessään voi olla lasta motivoiva. Esimerkiksi erilaisten tasojen saavuttaminen motivoi lasta etenemään pelissä. Lapsia innostava ja motivoiva lisä joissakin mobiiliteknologisissa sovelluksissa on niin sanottujen palkintojen saavuttaminen, esimerkiksi pisteiden tai virtuaalisten kolikoiden kertyminen. Tämä nousi esiin myös haastatteluissa koskien What's Different? -sovellusta.

Sit se että tulee aina se palkinto ja se taas on keskeinen, sehän on motivoivaa kun mä osasin.

5.5 Mobiiliteknologinen dokumentointi

Kyselylomakkeista esiin nostetut lainaukset kertovat, että myös opinnäyte-työhön osallistuneissa varhaiskasvatusryhmissä dokumentointi on arkipäivää ja mobiiliteknologiset sovellukset ovat yksi keino sen toteuttamiseen.

Helppo tapa dokumentoida lasten tekemisiä ja tuoda niitä myös vanhemmille näkyviksi.

Myös Tenavanetti käytössä - sen kasvunkansio, kuukausitiedotteet ym. sen välityksellä.

Mustonen (2006, 49) puhuu dokumentoinnista luonnollisena osana tämän päivän varhaiskasvatustoimintaa. Kuvia kootaan lasten kasvunkansioihin ja erilaisiin portfolioihin. Lisäksi yhä näkyvämpänä dokumentoinnin keinona on lasten toiminnan ja päivittäisten puuhien videoiminen. Dokumentoinnin arvoa ei tulekaan väheksyä, sillä se tekee lapsen näkyväksi. Kuvien kautta kasvattaja voi saada lapsesta arvokasta tietoa ja havainnoida lapsen kasvua sekä kehitystä. Toisaalta dokumentointi on lapselle itselleen

merkityksellinen keino tarkastella omaa historiaansa kuvien ja muun tallennetun tiedon kautta.

Mobiiliteknologiset sovellukset ja välineet tarjoavat uudenlaisia keinoja tehdä lapsi ja lapsen toiminta näkyväksi. Esimerkiksi perinteiset fyysisessä muodossa olevat päiväkodilla säilytettävät kasvunkansiot on voitu tehdä virtuaalisesti katsottaviksi. Virtuaalisella kasvunkansiolla helpotetaan perheen mahdollisuutta tutustua lapsen varhaiskasvatusarkeen juuri sinä hetkenä kun se perheelle itselleen sopii.

Virtuaalinen kasvunkansio helpottaa myös yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja vanhemman välillä. Se mahdollistaa erilaisten tiedotteiden nopean siirtämisen ja tarjoaa vanhemmalle matalan kynnyksen välineen seurata lapsensa päiväkodin arkea. Näin vanhemman osallisuus lapsen varhaiskasvatustoiminnassa vahvistuu.

5.6 Mobiiliteknologisen toiminnan haasteet

Kasvattajat tarvitsevat tietoa lasten mediankäytön ohjaukseen ja opastukseen. Usein kasvattajat kokevatkin omat tiedot ja taidot puutteellisiksi. Tämä herättää epävarmuutta kasvattajien keskuudessa. Epävarmuus ja silkkä osaamattomuus saattavat haitata niin paljon, että se rajoittaa mobiiliteknologian käyttöön ottamista.

Rauramon (2008, 86–88) mukaan tänä päivänä työelämää ohjaa hyvin vahvasti muutos, joka edellyttää jatkuvaa sopeutumista ja uudistumista. Yksi työelämän muutostrendeistä on teknologian kehitys sekä tietotekniikan laajeneva hyödyntäminen. Kun muutoksia tapahtuu liikaa, monella tasolla ja nopeasti, ihminen kokee turvattomuutta. Ihmisten luonnollista käyttäytymistä on muutosvastarinta. Muutosvastarintaa taas lievittää tietoisuus ja tunne, että itsellä on mahdollisuus olla mukana vaikuttamassa muutoksen toteutukseen.

Aina, kun varhaiskasvatusyksikössä otetaan käyttöön uusia toimintatapoja tai työvälineitä, tulee ottaa huomioon myös työntekijöiden mielipide asiaan. Jotta uusi asia saataisiin ajettua tehokkaasti sisään, tulisi asiasta päättävän kuunnella alaisiaan ja heidän ajatuksiaan aiheesta. Esimiehen työ on ennen kaikkea ihmisten kanssa toimimista sekä jatkuvaa kommunikointia laajassa ihmissuhdeverkostossa (Aarnikoivu 2010, 33).

Mikäli alaiset ovat niitä, jotka käytännössä uutta asiaa käyttävät, heillä voi olla asiasta parempi näkemys kuin asiasta päättäneellä. Työntekijää arvostavampi tapa olisi käydä dialogia työntekijöiden kanssa siitä, miten toiminta tulisi toteuttaa. Vastarinta uutta menetelmää tai käytäntöä kohtaan on todennäköisesti pienempi, kun käsky ei tule ylhäältä käsin jonkun sanelemana, vaan työntekijä on itse saanut olla vaikuttamassa päätöksiin.

Laitteiden riittävyys ja ajankäytölliset seikat ovat avainasemassa hyvien mobiiliteknologisten käytänteiden toteutumiseksi. Kasvattajilla pitäisi olla tarpeeksi aikaa harjoitella ja omaksua kulloinkin käyttöön otettava sovel-

lus tai väline. Mobiililaitteiden käytön opettelu ja omaksuminen vaatii jatkuvaa harjoitusta, jotta tekniikka painuu mieleen. Mobiiliteknologisten laitteiden ja sovellusten sisältö on myös helpompi selittää lapsille ymmärrettävästi, kun kasvattajalla on valmiiksi itsellään selkeä käsitys asiasta.

Ajanpuute vaikeuttaa myös asioiden valmistelua, mitä sovellusta olisi tarkoituksenmukaista käyttää kulloinkin.

Pitäisi olla riittävä määrä laitteita. Pitäisi olla riittävä aika harjoitella ja omaksua ko. tekniikka.

6 MOBIILITEKNOLOGINEN SOVELLUS

Opinnäytetyön yksi osa oli mobiilisovelluksen vieminen kahteen varhaiskasvatusryhmään. Valittaessa varhaiskasvatuskäyttöön soveltuvaa mobiiliteknologista sovellusta täytyy miettiä mitä sovellukselta halutaan, miksi juuri kyseinen sovellus otetaan käyttöön.

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön näkökulmasta tapahtunutta sovelluksen valintaa ja siihen liittynyttä prosessia. Lisäksi käydään läpi niitä sovelluksia, joita opinnäytetyöhön osallistuneissa varhaiskasvatusryhmissä jo käytettiin.

6.1 Prosessi sovelluksen ryhmiin viemiseksi

Ryhmien toiveiden mukaisesti tämän opinnäytetyön tiimoilta ryhmiin vietiin käyttöön kommunikaation näkökulmaa painottava mobiiliteknologinen sovellus. Sovellukselle oli vaatimuksena, että sen täytyy olla maksuton. Tämä oli yksi syy, miksi valittiin juuri What's Different? -sovellus.

Ennen What's Different? -sovelluksen valitsemista tutkittiin useita vaihtoehtoja kommunikaatiota tukeviksi sovelluksiksi. Opinnäytetyön puitteissa muun muassa kysyttiin puheterapeuteilta sähköpostitse vinkkejä heidän käyttämistään kommunikaatiota tukevista sovelluksista. Vastauksena saatiin lista erilaisista sovelluksista, kaikkiin sovelluksiin perehdyttiin ja lopuksi valittiin niistä opinnäytetyön ja ryhmien tarpeita parhaiten vastaava.

Mobiilisovelluksen käyttöön perehdytettiin kaksi varhaiskasvattajaa, joiden kanssa sovittiin, että he vievät tiedon eteenpäin muille yksiköiden työntekijöille. Tämän jälkeen kasvattajat ottivat sovelluksen lasten kanssa käyttöön useampia kertoja ja siten hankkivat kokemuksia kyseisestä sovelluksesta.

Kun sovelluksen viennistä oli kulunut noin kuukausi, kasvattajia haastateltiin sovelluksen käytöstä. Haastattelussa kysyttiin kokemuksia sovelluksen käytöstä, sen hyvistä ja haasteellisista puolista sekä se, näkemyksiä siitä, miten kyseinen sovellus tukee lapsen kielellistä kehitystä. Tavoitteena oli, että mobiilisovellus jäisi opinnäytetyön jälkeenkin varhaiskasvatusyksiköihin käytettäväksi.

6.2 What's Different? -sovellus

Ilmainen sovellus, joka vietiin varhaiskasvatusyksiköihin, oli nimeltään What's Different?. Sovellusta suositellaan kolmen vuoden iästä eteenpäin, ja siinä on tehtävänä tunnistaa tabletilla olevista neljästä kuvasta yksi erilainen kuva. Pelissä on noin kymmenen kenttää, joista jokaisen kohdalla on mahdollisuus avata vinkki, joka kertoo mitä eroavaisuutta haetaan. Vinkki lukee englanniksi, joten aikuisen apu suomenkielisen lapsen pelaessa on välttämätön. Peli tarjoaa mahdollisuuden halutessaan selailla erillisestä galleriasta pelissä esiintyneitä kuvia. Pelin aikana ja sen jälkeen galleriassa kuvia katsoessa voi kasvattaja esimerkiksi keskustella yhdessä lapsen kanssa kuvissa esiintyvistä esineistä, niiden väreistä, muodoista ja sijainnista. Näin myös kielellistä puolta tulisi harjoitettua. Alla kuva (Kuva 1) What's Different? -sovelluksen kuvakkeesta.

Kuva 1. What's Different? -sovelluksen logo.

Sovellus on päivitetty syyskuussa 2013. Sovelluksen nykyinen versio on 1.5.7 ja se vaatii Android-versioista 2.2:n tai uudemman. Tuotteen tarjoaa Remarkable. Sovellus on arvosteltu 4,1 arvoiseksi asteikolla 1–5. (What's Different? 2015.)

6.3 Ryhmissä käytettäviä mobiiliteknologisia sovelluksia

Opinnäytetyössä toteutettiin haastattelun lisäksi kyselylomakkeella tehty kysely. Kyselyn vastaukset teemoiteltiin ja ne toivat ilmi sovelluksia, joita kasvattajat ovat käyttäneet omissa yksiköissään. Opinnäytetyön kannalta ei ole olennaista käsitellä laajemmin ryhmissä jo käytettävien sovellusten sisältöä. Kuitenkin, jotta käsitys sovellusten luonteesta tulisi esille, seuraavassa esitellään kaksi ryhmissä käytössä ollutta sovellusta.

Kyselylomakkeissa esiin nousivat esimerkiksi sovellukset Ekapeli, Molla ABC, Tiny Hands sorting 2 ja Tiny Hands sorting 1. Erityisesti kommunikointiin liittyvinä sovelluksina mainittiin Signwiki, Papunet ja Suviviitot. Varhaiskasvattajat olivat käyttäneet myös sovelluksia Opposites 1 (Kuva 2) ja Lolan matikkajuna (Kuva 3).

Kuva 2. Opposites 1 –sovelluksen logo.

Kasvattajat ovat käyttäneet muun muassa sovellusta Opposites 1, joka auttaa kehittämään tärkeitä kognitiivisia taitoja (Opposites 1 2015). Sovellus on ilmainen, ja sen tarjoaa MyFirstApp Ltd.

Kuva 3. Lolan matikkajuna –sovelluksen logo.

Toinen haastatteluissa esiin noussut sovellus oli Lolan matikkajuna. Myös tämä sovellus oli ilmainen, ja sen kehittäjä on BeiZ Ltd. Lolan matikkajuna on ensimmäinen suomenkielinen lasten matikkapeli. Peli tarjoaa monenlaisia numero-, logiikka- ja laskutehtäviä. (Lolan matikkajuna 2015.)

7 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyö antaa vastauksen siihen, millaisia hyviä mobiiliteknologisia käytänteitä päivähoidossa hyödynnetään. Lisäksi työ kuvaa varhaiskasvattajien näkemyksiä siitä, millaiset mobiiliteknologiset sovellukset soveltuvat varhaiskasvatuksen käyttöön. Opinnäytetyön yhtenä osana vietiin mobiiliteknologinen sovellus kokeiluun kahteen varhaiskasvatusryhmään ja työn tulokset kertovat myös näkemyksiä kyseisestä sovelluksesta.

Tutkimustehtävä oli ensinnäkin luoda esitietoisuutta siitä, millaisia mobiiliteknologisia sovelluksia varhaiskasvatuksen kentällä jo käytetään. Toiseksi haluttiin selvittää kasvattajien näkemyksiä hyvistä mobiiliteknologisista käytänteistä ja siitä, sopisiko What's Different? -sovellus kommunikaatiota vahvistavaksi käytänteeksi.

Tutkimustehtävät näyttävät lukijalle helposti moniulotteisilta ja toisistaan irrallisilta. Tehtävät ovat kuitenkin tarkoin suunniteltuja ja niiden linkittyminen toisiinsa on mietitty ja varmistettu opinnäytetyön aikana. Koettiin, että jos yksi osa tutkimustehtävistä jätettäisiin pois, opinnäytetyö jäisi vajaaksi suhteessa siihen, mitä toiveita työelämältä saatiin.

Kartoittamalla kentällä jo käytettäviä sovelluksia luotiin esitietoisuutta varhaiskasvatuksen mobiiliteknologisesta osaamisesta ja näkemyksistä. Tämä esitietoisuuden hankinta nivoutuu myös kahteen muuhun tutkimustehtävään. Kokemuksellaan aiemmin käytetyistä sovelluksista kasvattajilla oli myös antaa vastaus tämän opinnäytetyön hakemaan kysymykseen kasvattajien näkemyksistä hyvistä mobiiliteknologisista käytänteistä. Toisaalta esitietoisuudella saatiin myös ymmärrys siitä, että What's Different? -sovellus olisi ryhmien toiveita vastaava.

Tutkimustehtäviin haettiin vastauksia tutkimuskysymyksillä, joita oli neljä kappaletta. Millaisia ovat hyvät mobiiliteknologiset käytänteet varhaiskasvatuksessa? Millaiset mobiiliteknologiset sovellukset soveltuvat hyvin varhaiskasvatuksen käyttöön? Millaisia mobiiliteknologisia sovelluksia lasten kommunikoinnin vahvistamiseksi käytetään? Millaisia näkemyksiä päiväkodin henkilökunnalla on käytetyn sovelluksen vaikutuksista lapsen kommunikoinnin vahvistamiseen?

Tutkimustehtävä ja -kysymykset laadittiin MOTORI-hankkeen tavoitteita mukaillen. Opinnäytetyö toteutettiin osana hanketta ja siksi haluttiin, että opinnäytetyön linjaukset ovat yhtenäiset hankkeen kanssa.

8 KVALITATIIVINEN TUTKIMUS

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön tutkimuksen kulkua ja siihen valittuja menetelmiä. Työ toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, ja aineisto analysoitiin teemoittelua käyttäen. Lisäksi luvussa on arviointi tutkimuksen luotettavuudesta ja eettisyydestä.

Yksinkertaistetusti sanottuna laadulliseksi eli kvalitatiiviseksi tutkimukseksi nimitetään kaikkea sitä, mitä jää jäljelle kun tutkimus ei sisällä numeroaineistoa tai tilastollisia menetelmiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 19). Tutkimuksessa keskityttiin hankitun aineiston sisällön analysointiin vastausten lukumäärien sijaan. Tutkimusta voidaan pitää pätevänä siinä saadun sisällön perusteella, eikä lukumäärillä niinkään ole merkitystä tuloksen kannalta.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kahdenlaisia teorioita. Ensinnäkin on taustateoria, johon aineistoa peilataan. Toiseksi aineiston mukanaan tuomat lukuisat tulkintamahdollisuudet vaativat, että tutkijalla on taustalla kysymyksiä, joihin vastauksia etsitään. (Eskola & Suoranta 2003, 81–82.)

Tutkimuksen alkuperäisessä taustateoriassa nostettiin esiin teoriaa kommunikoinnista ja lapsen kielen kehityksestä. Oletuksena oli, ja kyselylomakkeen kysymykset muotoiltiin siitä lähtökohdasta, että kerättävästä ai-

neistosta nousisi esiin viitteitä lapsen kommunikaatiosta. Aineistoanalyysi kuitenkin osoitti nämä oletukset vääriksi, ja tutkimuksessa jouduttiin palaamaan uudelleen tutkimuskysymysten ja taustateorian äärelle. Teoria ja tutkimuskysymykset muokattiin sellaiseen muotoon, että ne vastasivat aineistosta saatuihin tuloksiin.

8.1 Kohderyhmän kuvaus

Opinnäytetyö toteutettiin Kanta-Hämeessä varhaiskasvatuskeskuksessa ja siihen osallistui kaksi ryhmää. Toinen ryhmistä oli integroitu erityisryhmä ja toinen esiopetusryhmä. Lasten ikäjakauma kummassakin ryhmässä oli neljästä kuuteen vuotta.

Vaikka opinnäytetyön aihe koskettikin mobiiliteknologian käyttöä varhaiskasvatuksessa, eli nimenomaan lasten parissa, eivät lapset silti kuuluneet varsinaisen tutkimuksen kohderyhmään. Varsinaisena kohderyhmänä olivat opinnäytetyöhön osallistuneiden ryhmien työntekijät. Opinnäytetyön aineisto hankittiin yksinomaan varhaiskasvattajilta. Vastausten sisällöt peilattiin kuitenkin totta kai lapsinäkökulmasta lasta ja lapsuutta korostaen.

Leikki-ikäisen lapsen sosiaaliseen elämään kuuluvat omien vanhempien lisäksi monet muut aikuiset ja lapset naapurustossa, hoitopaikoissa, leikki- puistoissa ja mahdollisissa harrastuksissa. Lapselle onkin tärkeää, että hän oppii tulemaan toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Lisäksi on tärkeää, että lapsi osaa ilmaista omia tarpeitaan selkeästi ja ymmärrettävästi. Mitä paremmin omaksuu sosiaalisia toimintamalleja, sitä paremmin kyky tulla osaksi yhteisöä kehittyy. Lapsi ottaa mallia muista ihmisistä, leikki-ikässä nämä tärkeät ihmiset ovat yleensä omat vanhemmat, mutta ikäkauden lopulla lapsi voi samastua myös muihin hänelle tärkeisiin ihmisiin, kuten esimerkiksi kavereihinsa tai opettajaan. Koska lapsen tullessa leikki-ikään lapsen motoriikka, kieli ja ajattelu kehittyvät, hänen yksin viettämänsä aika vähenee. Usein lapset alkavat olla samankaltaisten ja samoista asioista kiinnostuneiden lasten kanssa. Vertaisryhmällä onkin suuri merkitys sosiaalisten taitojen kehittymiselle ja persoonallisuuden kehitykselle. Vastavuoroisuus vertaisryhmässä kasvattaa sosiaalista kyvykkyyttä tunne-elämän ja ajattelun alueilla. (Anttila ym. 2006, 80–85.)

8.2 Aineiston hankinta

Tutkimusaineiston ensimmäinen osa kerättiin avoimilla kyselylomakkeilla. Kyselylomakkeet suunnattiin sekä yksittäiselle työntekijälle (Liite 1) että ryhmälle yhteisesti täytettäväksi (Liite 2). Kyselylomakkeessa työntekijälle oli kuusi kysymystä ja ryhmälle suunnatussa lomakkeessa kahdeksan. Kysymykset olivat muodoltaan avoimia. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin antamaan vastaajille mahdollisuus ilmaista vapaasti ajatuksensa.

Tutkimusaineiston toinen osa kerättiin strukturoituna haastatteluna. Haastattelun kysymykset (Liite 3) laadittiin ennalta ja toteutettiin sanatarkasti niiden mukaan. Kysymyksiä oli kaiken kaikkiaan kuusi kappaletta.

Vaikka tutkimuksen aihe on tärkein vastaamiseen vaikuttava seikka, voidaan myös lomakkeen laadinnalla ja kysymysten tarkalla suunnittelulla tehostaa tutkimuksen onnistumista. Avoimen vaihtoehdon avulla ajatellaan saatavan esiin näkökulmia, joita tutkija ei ole etukäteen osannut ajatella. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 198–199.) Tässä opinnäytetyössä kyselylomakkeiden ja haastattelurungon laatiminen pohjattiin alkuperäisiin tutkimuskysymyksiin. Tarkoituksena oli, että laadituilla kysymyksillä saataisiin vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Kyselylomakkeet haluttiin tietoisesti toteuttaa nimenomaan avoimena kyselylomakkeena, sillä varhaiskasvattajilla oli jo aiempaa tietoutta aihealueesta. Ajateltiin, että aiemmasta tietoudesta johtuen kasvattajien vapaalle sanalle, mielipiteille ja tietämykselle oli annettava näkyvä tila. Monivalintakysymykset olisivat rajanneet liiaksi pois sitä ammattitaitoa ja tietoutta, jota vastaajilla mobiiliteknologian saralta jo oli.

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2013, 198, 201) toteavat avoimessa kyselylomakkeessa esitettävän vain kysymyksen, jonka alle jätetään tilaa vastausta varten. Tällä annetaan vastaajalle mahdollisuus ilmaista itseään omin sanoin. Se ei myöskään ehdota vastaajalle valmiita vastauksia, jolloin vastaajan oma tietämys ja keskeiset ajatukset nousevat esiin.

Opinnäytetyössä kyselylomakkeena toimi kontrolloitu kysely ja sen muotona on informoitu kysely. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2013, 196–197) tarkoittavat näillä sitä, että kyselylomakkeet jaetaan henkilökohtaisesti halutulle osallistujaryhmälle. Samalla voidaan kertoa tutkimuksen tarkoituksesta, selittää kyselyä ja vastata mahdollisiin esitettyihin kysymyksiin. Osallistujat täyttävät kyselylomakkeen haluamaan ajankohtana ja palauttavat sen sovitulla tavalla annettuun ajankohtaan mennessä.

Toisaalta haittapuolena on kyselylomakkeen mahdollinen pintapuolisuus ja väärinymmärrykset. Ongelmaksi muodostuu muun muassa se, että ei voida olla täysin varmoja, miten vakavasti osallistujat ovat ottaneet tutkimuksen, ja kuinka huolellisesti he ovat vastanneet annettuihin kysymyksiin. Lisäksi kyselylomakkeen laatimisen on moitittu vievän aikaa, ja lomakkeiden takaisin saamisessa esiintyvä vastaamattomuus koituu toisinaan ongelmaksi. (Hirsjärvi ym. 2013, 195.) Nämä ongelmat eivät näkyneet tässä opinnäytetyössä.

On totta, että kysymyslomakkeiden laatiminen vaatii aikaa, mutta sitä ei koettu ongelmaksi. Opinnäytetyössä kyselylomakkeiden huolellinen laatiminen oli erityisen tärkeää tulosten kannalta, joten oli myös perusteltua, että laatimiselle annettiin riittävä aika. Vastaamattomuuskaan ei koitunut ongelmaksi, vaan kaikki kyselylomakkeet saatiin täytettyinä takaisin.

Tässä opinnäytetyössä vastaajakunta oli sitoutunut lähtemään osaksi MOTORI-hanketta ja siten he olivat myös sitoutuneet hankkeeseen liittyviin toimiin, kuten kyselylomakkeeseen vastaamiseen. Tällä perusteella tämän tutkimuksen kohdalla voitiin arvella, että kyselylomakkeeseen paneuduttaisiin huolella ja ne tulisivat palautetuiksi. Todennäköisin ongelma tämän tutkimuksen kohdalla oli mahdollisuus pintapuolisuuteen ja väärinymmärryksiin. Kysymysten huolellinen laatiminen ja niiden luetuttaminen ulkopuolisilla henkilöillä pienensivät tätä riskiä huomattavasti.

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2013, 204–206) mukaan haastattelu toimii kvalitatiivisessa tutkimuksessa tiedonkeruun päämenetelmänä. Suurimpana haastattelun eduista nähdään sen joustavuus, sillä haastattelussa aineiston keruuta voidaan säädellä tilanteen edellyttämällä tavalla. Lisäksi tutkijalla on enemmän mahdollisuuksia tulkita vastauksia kuin vaikkapa postitse tehdyssä kyselyssä. Toisena haastattelun hyvistä puolista nähdään mukaan pyydettyjen vastaajien todennäköinen osallistuminen tutkimukseen. Kuitenkin haastattelun teko edellyttää huolellista suunnittelua ja se vie paljon aikaa, joten on mietittävä, milloin on perusteltua käyttää haastattelua tiedonkeruun menetelmänä.

Tutkimushaastattelulla on tavoitteet, joiden avulla siitä pyritään saamaan niin luotettavia ja päteviä tietoja kuin mahdollista. Kirjallisuus on jaotellut tutkimushaastattelun moniin eri ryhmiin vaihtelevin nimin muun muassa sen mukaan, kuinka strukturoitu haastattelu on. Haastattelut voidaan jakaa kolmeen ryhmään: strukturoituun haastatteluun, teemahaastatteluun ja avoimeen haastatteluun. (Hirsjärvi ym. 2013, 207–208.) Tässä tutkimuksessa käytettiin strukturoitua haastattelua.

Strukturoitua haastattelua voidaan kutsua myös lomakehaastatteluksi, ja kuten nimikin antaa ymmärtää, haastattelu tapahtuu lomaketta apuna käyttäen. Tässä haastattelumuodossa sekä kysymysten muoto että niiden esittämisjärjestys on täysin määrätty. Haastattelu itsessään on helppo tehdä, kun kysymykset on ensin saatu laadittua ja järjestettyä. (Hirsjärvi ym. 2013, 208.) Kysymysten muotoilun ja järjestyksen yhtäläisyyden taustalla on ajatus siitä, että kysymykset antavat kaikille saman merkityksen (Eskola & Suoranta 2005, 86).

Haastattelu voidaan toteuttaa joko yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluna. Tutkijan on mietittävä, mikä näistä kolmesta toteuttamistavasta takaisi omassa tutkimuksessa parhaimman tuloksen. Tavallinen tapa haastatella on tehdä yksilöhaastattelu. (Hirsjärvi ym. 2013, 210.) Tämän tutkimuksen haastattelun toteutuksessa käytettiin yksilöhaastattelua. Ajateltiin, että yksilöhaastattelulla saadaan vahvemmin esiin yksittäisen työntekijän näkemykset ilman haastateltavien vuoropuhelun mahdollisia vaikutuksia vastauksiin.

Haastattelun paikka ja ajankohta sovittiin yhdessä haastateltavien kanssa. Haluttiin varmistaa, että ajankohta ei häiritse ryhmän muuta toimintaa ja siten haastateltavalla on aikaa kertoa rauhassa näkemyksiään. Eskola ja Suoranta (2005, 89–93) uskovat, että tutkimushaastattelun avainkysymyksenä toimii luottamus. Haastattelijan tulee olla osa vuorovaikutusproses-

sia. Toimivin tapa sopia haastattelusta ja toteuttaa se, lienee haastateltavan soittaminen etukäteen haastateltavalle. Soittaessaan haastattelija kertoo, mistä tutkimuksessa on kyse, ja sopii haastattelun ajankohdasta ja paikasta. Haastateltavalle tulee tarjota haastattelupaikaksi hänelle sopiva paikka.

8.3 Tutkimuksen kulku

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää toiminnan ja tutkimuksen kaikkien vaiheiden tarkka kuvaus. Tutkimus sisältää kuvauksen haastattelutilanteiden olosuhteista, paikasta, käytetystä ajasta ja häiriötekijöistä. Lisäksi kerrotaan mahdollisista virhetulkinnoista haastattelussa, ja tutkija antaa oman arvionsa tilanteesta. (Hirsjärvi ym. 2013, 232.) Myös tässä tutkimuksessa on pyritty mahdollisimman tarkkaan toiminnan kuvaukseen. Opinnäytetyössä tutkimuksen kulku saattaa näyttää lukijalle sekavalta. Eri tutkimusvaiheiden linkittyminen toisiinsa käy tarkan toiminnan kulun ja jäsentämisen myötä paremmin ilmi.

Opinnäytetyön työstäminen alkoi keväällä 2015 kokoontumisella yhteistyötahojen kanssa. Tapaamiseen osallistuivat opinnäytetyön tekijöiden lisäksi ohjaava opettaja sekä hankekuntien varhaiskasvatuskeskusten johtajia. Opinnäytetöiden alustavat ideat esiteltiin varhaiskasvatuskeskusten johtajille, ja he saivat esittää tarkentavia kysymyksiä sekä omia kommenttejaan. Johtajat saivat luettavakseen tutkimussuunnitelmat, hyväksyivät aiheet ja sopimukset allekirjoitettiin.

Ennen varsinaista ryhmässä aloitettavaa toimintaa käytiin keskustelua päiväkodin johtajan ja yhden ryhmän työntekijän kanssa siitä, mitä opinnäytetyömme käsittelee, ja millä tavoin opinnäytetyö toteutettaisiin ryhmässä. Yhteistyössä päädyttiin, että yhtenä opinnäytetyön osana ryhmiin vietäisiin käyttöön mobiiliteknologinen sovellus. Ryhmien toive oli, että sovelluksen valinnassa painottuisi kommunikoinnin näkökulma.

Eri neuvottelujen myötä päädyttiin seuraavaan suunnitelmaan opinnäytetyön kulusta ryhmässä. Ensimmäisessä vaiheessa vietäisiin ryhmille kyselylomake, toisena ryhmiin tuotaisiin kommunikointia vahvistava mobiiliteknologinen sovellus, jonka käyttöön ryhmän henkilökuntaa perehdytettäisiin. Kolmanneksi ryhmien työntekijöitä haastateltaisiin heidän käyttökokemuksistaan ja näkemyksistään ryhmiin viedyn sovelluksen tiimoilta.

Kyselylomakkeet toimitettiin sovitun mukaisesti ryhmiin täytettäväksi, ja osallistujille annettiin tietoon, mihin mennessä lomakkeet tulisi palauttaa täytettyinä. Aikatauluongelmien ilmetessä vastaajille annettiin lisää aikaa täyttää lomakkeet. Viimeisetkin lomakkeet saatiin postitse noin kuukauden sisällä.

Ryhmien toiveita mukaillen ryhmiin vietiin käyttöön mobiiliteknologinen sovellus *What's Different?*. Aikataulutussyistä kummastakin ryhmästä osallistui opiskelijoiden pitämään perehdytyshetken yksi aikuinen. Osallistujille kerrottiin sovelluksen sisällöstä ja mahdollista käyttötavoista sekä neuvottiin yksityiskohtaisesti sovelluksen käyttö. Osallistuneiden työnteki-

jöiden kanssa sovittiin, että he vievät tiedon ja saadun opin sovelluksesta ryhmiin ja sovellus otetaan kokeiluun ryhmässä. Osallistujille annettiin aikaa kartoittaa kokemuksia sovelluksesta, minkä jälkeen valikoituja työntekijöitä haastateltaisiin sovelluksen käyttökokemuksista.

What's Different? -sovellusta koskevaan haastatteluun osallistui molemmista ryhmistä yksi työntekijä. Haastattelutilanteet toteutettiin erikseen, eivätkä työntekijät saaneet haastattelun kysymyksiä luettavaksi etukäteen. Tilana oli ryhmien toimintatilojen ulkopuoleinen suljettu tila, eikä haastatteluun käytettävää aikaa rajattu ennalta. Molemmille osallistujille luettiin samat kysymykset sanatarkasti ja annettiin vapaus kertoa kokemuksiaan vapaasti. Haastattelija pyrki osallistumaan keskusteluun vain neutraalisti mukailemalla, omia mielipiteitään tai kommenttejaan esittämättä. Haastattelut nauhoitettiin kokonaisuudessaan myöhempää purkua varten.

Kun kyselylomakkeiden ja haastattelujen myötä oli saatu aineisto kerätyksi, kerrottiin osallistujaryhmille heidän osuutensa opinnäytetyöstä olevan siinä kohtaa ohi. Ryhmille annettiin kuitenkin tietoon, että halutessaan he voisivat tulla kuulemaan opinnäytetyön tuloksia myöhemmin järjestettävään seminaaritulaisuuteen.

8.4 Aineiston analyysi

Opinnäytetyön aineiston analyysi aloitettiin saadun tutkimusmateriaalin purkamisella. Kyselylomakkeet kirjoitettiin sanatarkasti puhtaaksi niiden käsittelyn helpottamiseksi, ja haastattelut purettiin tekstimuotoon litteroimalla. Ennen litterointia oli jo selvää, että aineisto tulitaisiin käsittelemään teemoitellen.

Tallennettu laadullinen aineisto tarvitsee useimmissa tapauksissa litteroida eli kirjoittaa sanatarkasti puhtaaksi. Litterointi voidaan tehdä koko kerätylle aineistolle tai osittain esimerkiksi teema-alueiden mukaisesti. Ennen litteroinnin aloittamista on tiedettävä, minkälaista analyysiä aiotaan toteuttaa. (Hirsjärvi ym. 2013, 222.)

Laadullisen tutkimuksen kohdalla tutkimusaineistoa ei tarkastella määrän vaan sen laadun näkökulmasta. Tutkimusaineisto toimii apuvälineenä käsiteltävän aihealueen ymmärtämiseksi tai teoreettisen tulkinnan muodostamiseksi. Toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa, laadullisessa tutkimuksessa ei tavoitella yleistettävyyttä. Tilastollisten yleistyksien sijaan tavoitteena voi olla esimerkiksi juurtuneiden ajatusmallien kyseenalaistaminen. Pyrkimys on tehdä käsiteltävästä aiheesta ymmärrettävä siten, että se tarjoaa lukijalleen mahdollisuuden toisinajatteluun. Kun aineiston analyysi tehdään huolellisesti, tämä tavoite on mahdollista saavuttaa. (Vilka 2005, 126.)

Teorioilla on tavallisesti ajateltu olevan kaksi tehtävää: teoria keinona ja teoria päämääränä. Teoria keinona on tutkimuksen tukena, kun taas päämääränä oleva teoria tähtää alkuperäisen teorian kehittämiseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa teoria on nimenomaan keino, jolloin se jäsentää ja

systematisoi tietoa, mutta myös ohjaa uuden tiedon etsintään. (Eskola & Suoranta 2003, 81.) Tässä opinnäytetyössä teoria näyttäytyy hyvin vahvasti nimenomaan tuloksia tukevana elementtinä. Alkuperäistä taustateoriaa oltiin valmiita muokkaamaan ja karsimaan hyvinkin paljon, kun huomattiin, että kyselylomakkeiden tulokset antoivat tutkimukselle uusia näkökulmia.

Aineistoa voidaan analysoida eri tavoin. Analysointitavat voidaan karkeasti jaotella kahteen. Näistä ensimmäinen on selittämiseen pyrkivä lähestymistapa, jossa käytetään usein tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa. Toisena taas on ymmärtämiseen pyrkivä lähestymistapa, jossa puolestaan ovat usein käytössä laadullinen analyysi ja päätelmien teko. Olennaista on kuitenkin valita sellainen analyysitapa, joka parhaiten vastaa ongelmaan tai tutkimustehtävään. Laadullista aineistoa voidaan käsitellä tilastollisten tekniikoiden avulla, mutta tyypillisimmät analyysimenetelmät ovat teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskurssianalyysi ja keskusteluanalyysi. (Hirsjärvi ym. 2013, 224.)

Kysymyslomakkeista ja haastatteluista saadut tulokset teemoiteltiin. Eskola ja Suoranta (2005, 174–180) toteavat, että nostamalla aineistosta esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja, on mahdollista vertailla teemojen esiintymistä aineistossa. Ensin on kuitenkin pyrittävä löytämään tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet. Kun aiheet on löydetty, ne tulee erottaa. Tekstiaineistosta voidaan teemoittelun avulla saada esille erilaisten vastausten ja tulosten kokoelma, jotka vastaavat esitettyihin kysymyksiin. Jotta teemoittelu onnistuu, tulee teorian ja empirian näkyä tutkimustekstissä lomittuneena toisiinsa. Eskola ja Suoranta lainaavat kirjassaan Kortteista, jonka ajatus teemoittelusta tarkoittaaakin teorian ja aineiston yhteyttä. Runsaat sitaattit kuvaavat laajasti aineistoa sekä mahdollistavat lukijan arvioimaan tutkijan tulkintojen järkevyyttä. Kuitenkaan sitaattien määrästä ei voi antaa mitään ehdottomia sääntöjä.

8.5 Luotettavuustarkastelu ja eettisyys

Kun tutkimus on valmis, on tarkasteltava sen luotettavuutta. Luotettavuuteen vaikuttavat eri tekijät kuten toistettavuus, läpinäkyvyys, osallistujien yksityisyyden suoja sekä aineistoanalyysiin käytetyt menetelmät.

Opinnäytetyön luotettavuustarkastelun haasteena on tutkimuksen jakautuminen selkeästi toisistaan erillisiin osiin. Alun kyselylomakkeen luotettavuustarkastelu vaatii erilaista näkökulmaa kuin yksilöhaastattelut. Tämän opinnäytetyön luotettavuus voidaan jakaa karkeasti kolmeen luotettavuustekijään: tutkimusmenetelmät, ajankäyttö sekä osaamisen taustatekijät. Nämä tekijät yhdessä ja erikseen vahvistavat tutkimuksen eri osaluoiden luotettavuutta.

Kyselylomakkeen luotettavuutta tutkimusmenetelmänä voidaan perustella kyselylomakkeen huolellisella suunnittelulla. Avoimet kysymykset antoivat vastaajille mahdollisuuden esittää ajatuksiaan juuri siinä muodossa kuin he itse halusivat. Kysymykset aseteltiin sellaisiksi, etteivät ne luoneet

ennakko-oletuksia siitä, miten kysymykseen tulisi vastata. Tämä johdattelemattomuus vahvistaa osaltaan vastausten luotettavuutta.

Vastaajille taattiin riittävä aika kyselylomakkeen täyttämiseen ja he saivat itse valita sopivan ajankohdan sen täyttämiseksi. Aikapulan ilmetessä heille annettiin lisää aikaa vastata kysymyksiin huolellisesti. Tämä takaa sen, että kysymyksiin on ollut aikaa perehtyä ja vastata asianmukaisesti.

Haastatteluiden kysymysten huolellinen laatiminen tukee osaltaan tutkimuksen luotettavuutta. Haastateltaville esitettiin samat kysymykset täysin samassa muodossa ja järjestyksessä niin, että haastattelut kuitenkin tapahtuivat erillisinä haastatteluina. Näin haastateltavat esittivät aidosti omia mielipiteitään ilman, että haastateltavien vastaukset vaikuttaisivat toisiinsa.

Haastatteluiden luotettavuutta ajankäytöllisesti tukee haastateltaville luontevan ajankäytön mahdollistaminen. Ennen haastatteluja kumpikin haastateltava mainitsi tulevien vastausten mahdollisen suppeuden. Opinnäytetyötä tehdessä haastateltavilta ei väkisin yritetty hankkia enempää tietoa kuin mitä he omatoimisesti olivat valmiita jakamaan. Haastattelua ei siis pyritty johdattelemaan vain sen vuoksi, että sille saataisiin lisää pituutta. Haastatteluiden vastauksissa tiivistyy juuri se sanoma, minkä vastaajat näkivät tarpeelliseksi. Vastaajat eivät myöskään haastatteluiden välissä ehtineet kohtaamaan ja siten keskustelemaan haastattelun aiheista.

Lisäarvoa tutkimuksen luotettavuuteen tuo se, että haastateltavia oli kahdesta eri ryhmästä. Tästä huolimatta vastaukset olivat yhdenmukaisia ja antoivat vastauksia laadittuihin tutkimuskysymyksiin.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan pitää luotettavana osallistujien osaamisen taustatekijät huomioon ottaen. Varhaiskasvatuskeskus, johon opinnäytetyö toteutettiin, oli jo ennen tutkimuksen alkua osallisena MOTORI-hankkeessa. Tämän myötä hankkeeseen ja tähän tutkimukseen osallistuneilla oli jo entuudestaan kokemusta sekä tietotaitoa mobiiliteknologian käytöstä osana varhaiskasvatusta. Kasvattajilla oli jo ennalta osaamista sekä mielipiteitä kyseisestä aiheesta, eivätkä vastaukset siten perustuneet pelkästään hankkeen ja opinnäytetyön tarjoamaan tietoon ja kokemukseen.

Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi on tutkijan syytä esittää tulkin-toja joihin hän perustaa päätelmänsä. Lukijan avuksi voidaan esimerkiksi ottaa haastattelusta tai dokumenteista suoria lainauksia. (Hirsjärvi ym. 2013, 233.) Tässä tutkimuksessa luotettavuutta lisäävät suorat lainaukset sekä kyselylomakkeiden että haastatteluiden vastauksista.

Opinnäytetyön teoriapohjaa on muokattu ja lisätty aineistoanalyysin myötä saatujen teemojen mukaisiksi. Teoriapohja on vahva ja se on linkitetty hyvin saatuun aineistoon. Aineisto on tuotu myös lukijalle nähtäväksi lainauksien muodossa.

Tutkimuksen eettisyyttä vahvistaa se, että kyselylomakkeet ja haastattelu toteutettiin siten, ettei vastaajien henkilöllisyyttä ole mahdollista tunnistaa. Kyselylomakkeiden vastauksista otetuista lainauksista pyrittiin karsimaan pois mahdollisuus, että opinnäytetyöhön osallistuneiden ryhmien kasvattajat voisivat tunnistaa toisiaan.

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa pureudutaan saatuihin tutkimustuloksiin. Tulokset esitetään hyvin tiivistetyssä muodossa ja omia tulkintoja vältetään. Tulokset käsitellään analysoinnin myötä nousseiden teemojen kautta. Erillistä teoriaosuutta tähän lukuun ei kuitenkaan enää kirjata, sillä teemoja tukeva teoria on käsitelty jo aiemmin tässä opinnäytetyössä luvussa viisi.

Tutkimusaineisto käsitteli varhaiskasvattajien näkemyksiä hyvistä mobiiliteknologisista sovelluksista varhaiskasvatuksessa. Kyselylomakkeilla hankittiin esitietoisuutta varhaiskasvatuksessa jo käytettävistä mobiiliteknologisista sovelluksista ja menetelmistä. Toisaalta lomakkeiden kautta saatiin tietoa myös kasvattajien näkemyksistä mobiiliteknologian käytön kehittämisestä varhaiskasvatuksessa. Haastattelulla saatiin varhaiskasvattajilta näkemyksiä ryhmiin viedyn What's Different? -sovelluksen soveltuvuudesta varhaiskasvatusikäisille kommunikoinnin näkökulma huomioiden.

9.1 Hyvät mobiiliteknologiset käytänteet varhaiskasvatuksessa

Kysyttäessä hyviä mobiiliteknologisia käytänteitä varhaiskasvatuksessa kyselylomakkeiden vastauksissa korostui rauhallisen oppimisympäristön merkitys. Vastaajat katsoivat, että osaksi hyvää mobiiliteknologista oppimisympäristöä kuuluu fyysisen huonetilan rauhallisuus. Myös kasvattajan on oltava rohkaiseva ja kannustettava toiminnallaan lasta luovuuteen.

Vastaajien mukaan hyviin käytänteisiin lukeutui myös pienryhmätoiminta. Katsottiin, että mobiiliteknologisten sovellusten käyttämisen tulisi tapahtua pienemmän lapsijoukon kanssa, jolloin aikuinen on tarvittaessa käytettävissä ja lapsella on mahdollisuus yksilölliseen ohjaukseen. Aikuisen läsnäolo varmistaa, että toiminta on tavoitteellista ja tarkoituksenmukaista. Ilman aikuisen läsnäoloa nähtiin, että lapsen toiminta sovelluksen parissa menee helposti arvailuksi, ja oma oppiminen sekä ajattelu jäävät pois.

Mahdollisuus olla pienemmässä porukassa - mahdollisuus ohjata lapsen toimintaa.

Yksilöohjaus lapsille, muutoin helposti arvailevat ja oma oppiminen ja ajattelu jää.

Hyvät mobiiliteknologiset käytänteet rohkaisevat lasta kokeilemaan ja oppimaan uutta. Ne antavat mahdollisuuden lapsen omalle toiminnalle ja luovuudelle sekä motivoivat tutkimaan. Vastaajien mukaan tämän kaltaiset käytänteet edistävät lapsen oppimista.

Vastaajat ajattelivat olevan tärkeää, että mobiiliteknologiset käytänteet olisivat helposti otettavissa osaksi jotakin kokonaisuutta. Niiden rooli on täydentää ja olla osana muuta toimintaa ja opetusta.

Kyselyyn osallistuneet nostivat vastauksissaan vahvasti esiin laitteiden määrän ryhmissä. Ajateltiin, että mikäli mobiiliteknologia halutaan tuoda osaksi varhaiskasvatusta, laitteita tulee olla riittävä määrä. Lisäksi tulee huolehtia, että laitteet ovat toimintakunnossa.

Välineiden määrä? Käytössä aktiivitaulu ja 1 tabletti ennen motorihanketta. Nyt motorihankkeen aikana on käytössä aktiivitaulu ja 6 tablettia meidän ryhmässä...Toivottavasti tilanne on yhtä hyvä myös motori-hankkeen jälkeenkin.

Hyvät toimivat välineet.

Vastaajien kesken nähtiin tärkeänä henkilökunnan riittävä tietämys mobiiliteknologisista käytänteistä varhaiskasvatuksessa. Toivottiin, että tieto ei jäisi vain yksittäisten henkilöiden haltuun, vaan koko henkilökunnalla olisi tieto asiasta. Tarvittaessa henkilökunnalle tulisi järjestää koulutusta aiheesta. Lisäksi vastaajat halusivat, että tarpeen vaatiessa he saisivat tukea ongelmatilanteissa. Avuksi voisi olla esimerkiksi nimetty tukihenkilö.

Kyselylomakkeiden vastauksista nousi esiin joitakin selkeitä sisältöalueita. Seuraavaksi on esitetty taulukko (Taulukko 1), johon on listattu nämä sisältöalueet.

Hyvät mobiiliteknologiset käytänteet	Mediakriittisyys
	Riittävä aika
	Tavoitteellisuus
	Tarkoituksenmukaisuus
	Sisällölliset orientaatiot
	Lapsen kasvu ja kehitys
	Lapselle ominaiset tavat toimia
	Rohkaisu
	Kannustaminen
	Luovuus
	Motivointi
	Pienryhmät
	Erilaiset oppijat
	Henkilökunnan tietous
	Tiedon hankinta
	Osa muuta opetusta
	Uusi ulottuvuus
Laitteiden riittävyys	
Rauhallinen tila	

Taulukko 1. Kasvattajien näkemyksiä hyvistä mobiiliteknologisista käytänteistä.

Mobiiliteknologisten käytänteiden kehittämisen näkökulmasta nähtiin tärkeänä muistaa, että mobiiliteknologia varhaiskasvatuksessa on oppimisen väline, muttei kuitenkaan itse tarkoitus. Vastauksissa korostui myös ajatus tiedon kulusta ja sen jakamisesta. Nähtiin, että esimerkiksi MOTORI-hankkeen myötä saatu anti olisi hyvä saada laajemmaltikin käyttöön. Konkreettisina kehitysideoina vastaajat mainitsivat uusien ja toimivien sovellusten etsimisen. Esimerkiksi Kahoot-sovellusta voisi käyttää lisämausteena vanhempainilloissa tai juhlissa.

9.2 Varhaiskasvatuksen käyttöön soveltuvista mobiiliteknologisista sovelluksista

Tutkimukseen osallistuneet katsoivat, että hyvä varhaiskasvatukseen soveltuva mobiiliteknologinen sovellus on hyödynnettävissä eri sisällöllisissä orientaatioissa ja lapselle ominaisissa tavoissa toimia. Ne edistävät lapsen kasvua, oppimista ja kehittämistä sekä ovat otettavissa osaksi jotakin kokonaisuutta täydentämään ja tukemaan erilaisia oppijoita.

Vastaajat kertoivat, että varhaiskasvatuksen käyttöön soveltuva mobiiliteknologinen sovellus sisältää kognitiivisia taitoja tukevia elementtejä ja mahdollistaa niiden harjoittelun. Hyvä sovellus haastaa lapsen ajattelua muun muassa hahmottamisen, etsimisen ja yhdistämisen keinoin. Lisäksi sovellus tulisi käsitelleeksi esimerkiksi värejä, muotoja, numeroita, lukujonoja ja kirjaimia.

Lapsen kutakin kehitysvaihetta tukevat. Esim. värien, muotojen yms. harjoittelu, luokittelu, numerot, kirjaimet.

Mikä kuuluu yhteen/elollinen-eloton.

Havainnointitehtäviä, pulmatehtäviä.

Jotta mobiiliteknologinen sovellus on varhaiskasvatuksen käyttöön soveltuva, tutkimuksen tulosten mukaan sen tulee tarjota eritasoisia haasteita. Lisäksi tehtävien tulee vaikeutua pelin tai muun sovelluksen edetessä. Uusien tasojen tai kenttien saavuttaminen nähtiin tärkeänä. Vaikka sovellusten toivottiin olevan haastavia, kyselylomakkeiden vastauksissa kuitenkin nähtiin tärkeänä sovellusten helppokäyttöisyys ja kuvituksen selkeys.

Yksinkertaiset mielenkiinnon herättävät ja palkitsevat sovellukset. Ei liian vaikeaselkoista.

Hyvä mobiiliteknologinen sovellus oli vastaajien mielestä väline, jonka avulla arki helpottuu. Erilaisten sovellusten avulla voidaan esimerkiksi hankkia tietoa lapsiryhmästä, eli kartoittaa lasten läsnä- ja poissaoloja. Kasvattajat sanoivat myös, että sovellukset tuovat turvallisuutta.

Myös olemassa turvallisuutta varten: milloin lapsi tuli päiväkotiin/lähti päiväkodista.

Vastauksista nousi esiin kasvattajien ajatus mobiiliteknologisten sovellusten soveltuvuudesta dokumentointiin. Sovellusten katsottiin tuovan uuden ulottuvuuden tehdä, siirtää ja tallentaa. Tekniikan avulla mahdollistetaan vanhemmille konkreettisen tiedon saanti lapsensa päivän kulusta.

Niiden avulla voidaan tallentaa ja ”kuvittaa” lapsen toimintaa (esim. Tenavanetin kasvunkansio).

9.3 Mobiiliteknologia lasten kommunikoinnin vahvistamisen tukena

Opinnäytetyöhön osallistuneissa ryhmissä oli käytössä lasten kommunikoinnin vahvistamisen tukena mobiiliteknologisia sovelluksia. Käytössä oli erityisesti opetuskäyttöön tarkoitettuja pelejä sekä viittomakieltä tukevia mobiiliteknologisia sovelluksia.

Jotkut taikamaan tehtävät.

Viittomat sovellus, suviviittomat, papunet, sign wiki.

Ryhmissä toivottiin mobiiliteknologisia sovelluksia kommunikoinnin vahvistamiseksi. Sovelluksilta toivottiin kielen kehitystä ja sanastoa harjoittavia ominaisuuksia. Vastaajat halusivat saada käyttöön muun muassa tarinoiden tuottamiseen ja saduttamiseen soveltuvia sovelluksia.

Toiveissa painottui myös kerronnallinen näkökulma. Vastaajat olivat sitä mieltä, että olisi hyvä jos sovellus tukisi lasta kertomaan ajatuksiaan. Lisäksi haluttiin, että sovellus vaatisi lapselta päättelykykyä ja kykyä perustella asioita.

Suoraa kielenkehitystä ja kommunikaatiota tukevien sovellusten lisäksi vastaajat näkivät kommunikaatiota tukevana elementtinä myös sovellusten grafiikan. Toivottiin, että kuvat olisivat mahdollisimman selkeitä.

Sellainen kuvitus ja musiikki, joka auttaa lasta muistamaan paremmin opittavia asioita.

9.4 What's Different? -sovellus kommunikoinnin vahvistajana

Opinnäytetyöhön osallistuneilla varhaiskasvattajilla oli toive kommunikaatiota vahvistavasta mobiiliteknologisesta sovelluksesta. Nähtiin, että tämän kaltaisia sovelluksia on tarjolla vähän ja vaikea löytää. What's Different? -sovellus vastasi tähän kysyntään.

Haastatteluihin osallistuneet näkivät eroavaisuuksien etsimisen What's Different? -sovelluksessa lapsen kommunikaatiota vahvistavana tekijänä. Nimetessään eroavaisuuksia lapsi joutuu harjoittelemaan luokittelua. Vastaajien mielestä kommunikaatiota vahvistaa se, että lapsi kertoo ja nimeää kussakin kuvasarjassa haetun eroavaisuuden, miksi jokin kuvista ei kuulu joukkoon.

No tässähan vois lasta pyytää niinku nimeämään nää kaikki tavarat ja sitte ku tietää tästä pelin antamasta vinkistä sen, mitä tässä niinkun haetaan missäkin kuvasarjassa, nin sillohan laps voi nimetä myöskin sen et mikä ei kuulu joukkoon sen vinkin perusteella.

Toisaalta haastatteluissa nousi esiin näkemys, jonka mukaan pelatessaan What's Different? -sovellusta lapsi päätyi helposti umpimähkään kokeilemaan ja arvailemaan haettua vastausta. Haastattelujen vastauksissa ilmeni, että mikäli lapsi pelaa yksin, hän ei etsi oikeaa vastausta vaan ratkaisee kentän kokeilemalla. Vastaajien kokemuksen mukaan aikuisenkaan kanssa pelatessaan lapsi ei aina halunnut nimetä eriäväisyyttä vaan silloinkin ratkaisi kentän kokeilemalla. Lapsen yksin pelaaminen nähtiin haasteellisena myös siitä syystä, että peli on englanninkielinen.

Ja sitte se että, että tota jos laps pelaa yksin niin et aikuinen ei oo siinä koko aik seuraamassa, ni laps ei niinku etsi sitä oikeeta vastausta sillä ett hän ajattelis sitä, vaan hän hakee sen niinku vaan kokeilemalla

Vastaajat katsoivat sovelluksen vahvistavan eri käsitteiden oppimista. Nähtiin hyvänä, että sovellus tarjosi vaihtelevaisuutta. Pelatessaan lapsi joutui miettimään useiden eri aihealueiden käsitteistöä. Sovelluksessa esimerkiksi harjoiteltiin värien ja muotojen käsitteitä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä opinnäytetyö tehtiin osana MOTORI-hanketta, ja sen tarkoituksena oli kartoittaa mobiiliteknologisia sovelluksia, joita varhaiskasvatuksessa käytetään. Tutkittiin myös sitä, mistä varhaiskasvattajat ajattelevat hyvien mobiiliteknologisten käytänteiden muodostuvan. Lisäksi kysyttiin varhaiskasvattajien näkemyksiä ryhmiin viedyn What's Different? -sovelluksen kommunikaatiota vahvistavasta roolista.

Opinnäytetyö on jossain määrin yhtenevä aiemmin tehtyjen tutkimusten kanssa. On löydettävissä muita tutkimuksia, jotka käsittelevät samaa aihealuetta. Esimerkiksi luvussa neljä esitetyn Mediamuffinssi-hankeen aihealueena oli mediakasvatus. Vaikka aihealue ei suoranaisesti puhu mobiiliteknologisista sovelluksista tai käytänteistä, pyörivät sen sisällöt samojen teemojen äärellä kuin mitä tässä opinnäytetyössä on tuotu esiin.

Lisäksi on tutkimuksia, jotka sisältävät hyvin samankaltaisia lähtökohtia kuin tässä opinnäytetyössä. Näkökulmien ero tämän opinnäytetyön tutkimustehtävän kanssa on osassa hyvin pieni. Esimerkiksi luvussa neljä esitetty Ruhalan (2010) tutkimus pyrki vastaamaan muun muassa kysymykseen varhaiskasvatuksen henkilöstön käsityksistä liittyen mediakasvatukseen. Tutkimustulokset nostivat esiin neljä kategoriaa. Mediakasvatuksesta nousevat kategoriat olivat: toiminta, varhaiskasvatuksen arjen osana oleminen, suojele ja lasten oppimisprosessi.

Ruhalan tutkimuksessa esitetty kysymys henkilöstön käsityksistä media-
kasvatuksesta oli hyvin samankaltainen tämän opinnäytetyön tutkimusteh-
tävän kanssa. Ensinnäkin molemmat tutkimukset toteutettiin henkilöstön
näkökulmaa kartoittaen. Molemmissa tapauksissa lapset tutkimuksen suo-
ranaisena kohderyhmänä oli jätetty pois. Hyvät mobiiliteknologiset käy-
tänneet ja mediakasvatus eivät toki ole suoraan verrattavissa toisiinsa, mut-
ta niillä on kuitenkin merkittävässä määrin samankaltaisia sisältöjä. Tämä
ilmenee jo siinä, kuinka paljon tämä opinnäytetyö sisältää teoriaa media-
kasvatuksesta.

Toiseksi Ruhalan tutkimuksen tulokset olivat todella samankaltaiset opin-
näytetyössä saatujen tulosten kanssa. Kolme neljästä Ruhalan tutkimuk-
sessa esiin nousseista kategorioista tuli esiin myös tämän tutkimuksen ai-
neistosta nostetuissa teemoissa. Yhteneviä teemoja tutkimusten välillä
ovat toiminta, varhaiskasvatuksen arjen osana oleminen ja lasten oppimis-
prosessi.

Toisaalta vaikka tämän opinnäytetyön teemat olivat yhteneviä Ruhalan
tutkimuksesta saatujen kategorioiden kanssa, tuloksia ei voida suoraan
verrata toisiinsa. Kuitenkin on huomionarvoista nähdä, että saman sisältöi-
sissä tutkimuksissa käsitellään tuloksissa samoja aihealueita.

Toisaalta on löydettävissä tutkimuksia, jotka antavat tästä tutkimuksesta
osin eriävän lopputuloksen. On esimerkiksi tehty tutkimustehtävältään hy-
vin samankaltainen opinnäytetyö kuin tämä. Mustosen (2014) opinnäyte-
työ keräsi tietoa siitä, kuinka varhaiskasvatus Oulun seutukunnissa hyö-
dyntää tietotekniikkaa. Lopputulokseksi Mustonen kertoo saaneensa käsi-
tyksen, että tietotekniikan käyttö kyseisissä kunnissa osana varhaiskasva-
tusta on vähäistä.

Opinnäytetyöhön kirjatulta teorialta haetaan tukea niille tuloksille, joita
tutkimuksessa toteutetun aineistoanalyysin myötä saavutettiin. Kun saatuja
tutkimustuloksia peilataan jo aikaisemmassa vaiheessa kirjoitettuun ja
myöhemmin täydennettyyn teoriaan, voidaan havaita, että nämä kaksi ovat
sisällöltään yhteneviä.

Sosiaalipedagogiikka korostaa ihmisen osallisuutta omaan arkeensa. Tämä
sosiaalipedagoginen näkökanta todentuu myös opinnäytetyön tuloksissa.
Varhaiskasvattajat näkevät erilaiset mobiiliteknologiset sovellukset erilais-
ten oppijoiden tukena. Hämäläinen ja Kurki (1997, 11) sanovat sosiaalipe-
dagogisen ajattelun korostavan ajatusta ihmisen mahdollisuudesta vaikut-
taa itse oman elämänsä kulkuun ja sen osatekijöihin. Tätä mahdollisuutta
tuetaan muun muassa pedagogisilla keinoilla, joiden kautta pyritään ehkäi-
semään ja vähentämään yhteiskunnallista huono-osaisuutta.

Hyviin mobiiliteknologisiin käytänteisiin varhaiskasvatuksessa lukeutuu
aikuisen läsnäolo tilanteessa. Yhdessä aikuisen kanssa vuorovaikutuksessa
tapahtuvaa mobiiliteknologisten sovellusten käyttöä tukee teoria vuoro-
vaikutuksesta. Paitsi, että vuorovaikutus mobiiliteknologisen sovelluksen
käytössä turvaa lapsen ymmärryksen käytettävää sovellusta kohtaan, lapsi

saa ohessa myös arvokasta kokemosoppia vuorovaikutustaitojensa kehittymiseksi. Kuusela (2007, 26) sanookin lapsen ja kasvattajan välisen suhteen olevan varhaiskasvatuksessa yksi tärkeimmistä vuorovaikutussuhteista.

Mediakasvatuksessa ei tarvita erillisiä asiantuntijoita, vaan sillä tarkoitetaan yhdessä oppimista. Alle kouluikäiset lapset tarvitsevat vielä runsaasti aikuisen opastusta. (Korhonen 2010, 22–23.) Valkonen komppaa esitelmässään (5.2.2015) aikuisen läsnäolon tärkeyttä mediahetkissä. Pienen lapsen kognitiiviset taidot eivät ole riittävät käsittelemään median sisältöjä yksinään. Lapset tarvitsevat kasvattajaa kertoakseen kokemuksiaan median käytöstä.

Lapsen näkökulmasta leikki on leikkiä. Myös mobiiliteknologisten välineiden kanssa toimiminen näyttäytyy lapselle usein juuri leikkinä. Varhaiskasvattaja kuitenkin näkee toiminnan taustalla sen suunnitelmallisuuden. Hän osaa huomioida kunkin tilanteen sisällölliset orientaatiot ja suunnittelee toiminnan lapsen kehitystä tukevaksi. Leikillä, tai tässä tapauksessa mobiiliteknologisten sovellusten käyttämisellä, on lapsen kehitykselle iso merkitys.

Leikeissä tulevat esiin kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen sekä minän kehitys. (Anttila ym. 2006, 91–92.) Tämä näkökulma on nähtävissä opinnäytetyön tuloksissa. Vastaajat toteavat, että mobiiliteknologian käyttö osana varhaiskasvatusta tarjoaa toimintamuodon sisällöllisille orientaatioille ja kognitiivisten taitojen kehittymiselle. Todettiin, että hyvällä sovelluksella voitaisiin haastaa lapsen ajattelua esimerkiksi etsimisen ja yhdistämisen keinoin. Lisäksi sovelluksen avulla lapsi voisi käsitellä värejä, muotoja tai vaikkapa numeroita.

Ennen kaikkea mobiiliteknologiset sovellukset nähtiin uutena mahdollisuutena ja toiminnan toteutuksen muotona muiden rinnalla ja täydentämässä. Helenius ja Lummelahti (2013, 48) sanovatkin, että leikki voidaan nykyään tuoda tietokoneruudulle, mutta kuviteltu tilanne kuitenkin säilyy.

Varhaiskasvattajat ajattelivat, että vaaditaan aikaa ja riittävää perehtymistä mobiiliteknologian käytön ottamiseksi osaksi varhaiskasvatusta. Lisäksi kasvattajat näkivät tärkeänä tiedon jakautumisen tasapuolisesti. Kasvattajat ajattelivat, että tieto ei saisi jäädä vain yksittäisen varhaiskasvattajan haltuun, vaan koko yhteisön olisi saatava tieto ja osaaminen käyttöönsä. Laadukkaan varhaiskasvatustoiminnan turvaamiseksi on olennaista, että niin jokaisella yksittäisellä kasvattajalla kuin myös koko kasvatusyhteisöllä on vahva ammattitaito (Reunamo 2007, 103).

Omien tunteiden ja ajatusten peilaamisen lisäksi mediakasvatuksella ja lapsen omaehtoisella tekemisellä voidaan herättää uteliaisuutta, tiedonhalua ja innostusta (Niinistö & Sintonen 2007, 26–27). Opinnäytetyön valossa kasvattajat näkivätkin mobiiliteknologian käytön innostavan ja motivoivan lasta toimintaan.

Mobiiliteknologian hyödyntäminen dokumentoinnissa nähtiin varhaiskasvattajien keskuudessa hyvänä käytänteinä. Erityisesti Tenavanetin kasvunkansio sanottiin olevan hyödyllinen lapsen arjen ja toiminnan kuvaamisen tallentamiseksi.

Dokumentointi onkin luonnollinen osa tämän päivän varhaiskasvatustoimintaa. Kuvia kootaan erilaisiin kasvunkansioihin ja portfolioihin. Dokumentoinnin arvoa ei tulekaan väheksyä, sillä juuri se tekee lapsen toiminnan näkyväksi. (Mustonen 2006, 49.)

Opinnäytetyön tulokset tiivistävät varhaiskasvattajien näkemyksiä hyvistä mobiiliteknologisista käytänteistä varhaiskasvatuksessa. Kasvattajat sanovat, että mobiiliteknologia on otettavissa osaksi suunnitelmallista varhaiskasvatustoimintaa. Mobiiliteknologia nähdään lapsia innostavana välineenä opettaa pedagogisesti perusteltuja taitoja. Toiminnan toteuttamiseksi kasvattajat näkevät tärkeänä henkilökunnan riittävän tieto- ja taitotason, sekä riittävään ajankäyttöön liittyvät seikat. Opinnäytetyössä saadut tulokset linkittyvät vahvasti yhteen valitun teorian kanssa.

11 POHDINTA

Opinnäytetyöllä saatiin tietoa millaisia mobiiliteknologisia sovelluksia varhaiskasvatuksessa käytetään. Lisäksi tutkimustulokset toivat meille ymmärryksen varhaiskasvattajien käsityksistä hyvistä mobiiliteknologista sovelluksista. Saimme myös ajatuksia What's Different? -sovelluksen soveltuvuudesta kommunikaation vahvistamiseksi.

Koemme, että opinnäytetyön tutkimustehtävä vastaa hyvin tämän ajan tarpeita ja on siksi perusteltu aihe tutkittavaksi. Mielestämme tutkimuksia liittyen varhaiskasvatuksen ja mobiiliteknologian yhteyteen on yllättävän vähän. Julkisuudessa näyttäisi korostuvan teknologian ja mediakasvatuksen rooli lähinnä koulumaailmassa varhaiskasvatuksen jäädessä vähemmälle huomiolle. Kuitenkin mobiiliteknologia on jo nyt todellisuutta varhaiskasvatuksessa ja tulee yhä enenevässä määrin olemaan, joten tutkimus aiheesta myös pienten lasten kohdalla on tärkeää.

Opinnäytetyöprosessin aikana olemme törmänneet kysymykseen siitä, mitä eroa on hyvillä mobiiliteknologisilla käytänteillä ja mediakasvatuksella. Teoriaa ja aikaisempia tutkimuksia etsiessämme sana mobiiliteknologia tuli harvoin vastaan varhaiskasvatuksen yhteydessä. Mediakasvatus puolestaan nousi esiin todella monessa yhteydessä ja siksi aloimme tutkia mitä se oikeastaan tarkoittaa. Tulimme siihen tulokseen, että näiden kahden sisällöt ovat niin samankaltaisia, että on täysin perusteltua käyttää mediakasvatuksen teoriaa myös osana tätä opinnäytetyötä.

Tässä opinnäytetyössä tutkimukseen osallistuneilla varhaiskasvatusryhmillä voidaan olettaa olleen tietoutta mobiiliteknologian käytöstä varhaiskasvatuksessa jo ennen tekemäämme tutkimusta. Perustamme oletuksemme meille annettuun tietoon siitä, että ryhmät olivat perehtyneet aihealueeseen aikaisemminkin. Lisäksi MOTORI-hanke oli käynnistynyt ryhmissä ennen

kuin meidän opinnäytetyömme osuus hankkeessa oli varmistunut. Tämän perusteella voidaan mielestämme nähdä, että kyseisellä varhaiskasvatusalueella on herännyt kiinnostus aiheeseen.

Varhaiskasvattajilla oli selkeä käsitys, millaisia hyviä mobiiliteknologisia sovelluksia halutaan ja millaisia ovat hyvät käytänteet niiden hyödyntämiseksi. Osoittautui, että ryhmissä hyödynnettiin jo jonkin verran mobiiliteknologiaa. Pohdimme kuitenkin, kuinka paljon varhaiskasvattajilla on tietoa mobiiliteknologisesta tarjonnasta. Olisi tärkeää, että varhaiskasvattajien ammattitaito ja mielipiteet kohtaisivat oikeanlaisten sovellusten kanssa.

Opinnäytetyöprosessin aikana pohdimme tutkimuksen otannan kohtalaista suppeutta ja sen mahdollisia vaikutuksia tulosten yleistettävyyteen. Kuitenkin tulimme siihen tulokseen, että pienehkö otanta ei vähennä tulosten arvoa. Meille jokainen vastaus toi arvokasta tietoa ja käsitys muodostettiin tästä kokonaisuudesta. Jotta tulokset olisivat yleistettävissä koko Suomen tasolla, tulisi otannan olla huomattavasti suurempi. Se puolestaan ei liene opinnäytetyön tarkoitus. Opinnäytetyöllämme saavutettiin kuitenkin arvokasta tietoa ja käsityksiä paikallisemmalla tasolla.

Opinnäytetyön alkuvaiheessa keskustelimme varhaiskasvattajien ja heidän esimiehensä kanssa ryhmiin vietävästä sovelluksesta ja siitä millaisia toiveita ryhmissä oli sen suhteen. Ajatuksemme painottaa sovelluksen etsinnöissä kommunikaation näkökulmaa sai lämpimän vastaanoton.

Lisäksi sovelluksen tuli olla maksuton. Etsiessämme sopivaa sovellusta jouduimme karsimaan useita vaihtoehtoja pois niiden maksullisuuden vuoksi. Tämän hankkeen osalta oli omat syynsä sovelluksen maksuttomuuteen, mutta pohdimmekin jatkoa ajatellen mobiiliteknologisten sovellusten roolia muiden välineiden joukossa. Mietimme, olisiko jossain kohtaa mahdollista nähdä mobiiliteknologinen sovellus yhtenä toimintavälineistä muiden joukossa myös taloudellisesta näkökulmasta katsoen. Jos sovellus voidaan osoittaa ryhmän tarpeiden kannalta kasvua ja oppimista edistäväksi, mietimme, voitaisiinko sitä ajatella budjetoinnissa samankaltaisena välineenä kuin esimerkiksi jotakin opettavaiseksi katsottua lautapeliä.

Varhaiskasvattajat painottivat aikuisen läsnäoloa mobiiliteknologisia sovelluksia ja välineitä käytettäessä. He näkivät tämän pätevän myös ryhmiin viemämme What's Different? -sovelluksen kohdalla. Meille tämä oli ollut itsestään selvää, joten pohdimmekin, olisiko meidän pitänyt selkeämmin sovelluksen käyttöön perehdytettäessä ilmaista kasvattajille ajatuksemme, että aikuisen on tarkoitus olla mukana kun sovellusta käytetään. Oman ammatillisen kehityksemme kannalta on tärkeää pohtia omaa toimintaamme ja ohjeistuksen antoaamme.

Vastaajat korostivat mobiiliteknologisten sovellusten merkitystä muun muassa motivoinnin ja innostamisen näkökulmasta. Vaikka mobiiliteknologiset sovellukset usein jo sinällään innostavat lasta toimimaan, pohdim-

me, kuinka valtava merkitys aikuisen asenteilla on. Se, millainen asenne kasvattajalla itsellään on mobiiliteknologian käyttöä kohtaan, vaikuttaa paljon. Aikuisen positiivinen tai kielteinen asenne välineitä kohtaan tarttuu lapseen herkästi. Mielestämme kasvattajan olisi tärkeää muistaa myös oma innokas ja tutkiva asenteensa.

Opinnäytetyön myötä näyttäisi siltä, että mobiiliteknologia osana varhaiskasvatusta on ainakin tähän tutkimukseen osallistuneille työntekijöille uusi väline muiden joukossa ja muuta sisältöä täydentämässä. Mielestämme mobiiliteknologisilla käytänteillä tai laitteilla ei ole tarkoituskaan korvata jo olemassa olevia opettamisen tapoja. Ottaen huomioon aikaisemmat tutkimukset aiheesta näyttää siltä, että innokkuus mobiiliteknologisten käytänteiden käyttämiseen ja kehittämiseen vaihtelee laajalti.

Esimerkiksi Oulun seutukunnissa Mustosen (2014) toteuttama opinnäytetyö antoi eriävän lopputuloksen kuin omamme. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan mobiiliteknologia on jo otettu osaksi varhaiskasvatusta kun taas Mustosen tulokset antavat tietoon, että mobiiliteknologia ei vielä olisi rantautunut kovinkaan vahvasti varhaiskasvatuksen käyttöön. Pohdimme, mistä nämä eriävät tulokset voisivat johtua. Mietimme, voisiko esimerkiksi maantieteellisellä sijainnilla olla merkitystä, vai onko kyse varhaiskasvattajien mielenkiinnosta. Entä voisivatko tulokseen vaikuttaa erilaiset tavat, joilla tutkimukset toteutettiin tai oman tutkimusryhmämme aikaisempi tietous aihealueesta.

Opinnäytetyössä haluttiin kartoittaa mobiiliteknologian näkyvyyttä varhaiskasvatussuunnitelmissa. Kyselylomakkeilla pyrittiin keräämään tietoa siitä, kuinka mobiiliteknologiset käytänteet on huomioitu osana kunnan, ryhmän ja yksittäisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tähän osioon vastauksia saatiin kuitenkin todella vähän, niin vähän, että koimme mahdolltomaksi nostaa tätä varsinaiseksi tutkimustulokseksi. Toki saadun informaation niukkuuskin antaa jo oman tuloksensa.

Pohdimme, voisiko vastausten niukkuus johtua yksinkertaisesti siitä, että mobiiliteknologian ja eri medioiden käyttö osana varhaiskasvatusta on vielä siinä määrin uusi asia, että sitä ei ole kirjattu erilaisiin suunnitelmiin. Näyttäisi siltä, että toistaiseksi näiden käytänteiden käyttöön ottaminen riippuu lähinnä yksittäisen työntekijän tai ryhmän innostuksesta. Mielestämme tämä on asia, joka pitäisi myös kirjallisesti suunnitella. Näin kasvatusyhteisössä olisi yhteiset pelisäännöt siitä, millä käytänteillä toimintaa toteutetaan. Tämän opinnäytetyön valossa kun kuitenkin voidaan todeta, että kasvattajilla on kiinnostusta ja hyviä ajatuksia siitä, miten ja missä muodossa mobiiliteknologia voitaisiin ottaa osaksi varhaiskasvatusta.

Vastaajat nostivat esiin muun muassa sisällölliset orientaatiot ja lapselle ominaiset tavat toimia osana hyviä mobiiliteknologisia käytänteitä. Nähtiin, että mobiiliteknologiset sovellukset olisivat otettavissa osaksi suunnitelmallista toimintaa. Niitä voidaan pohtia samoista lasta kehittävästä näkökulmista kuin muitakin kasvatuksen keinoja. Pohdimmekin, että tässä

olisi yksi avain mobiiliteknologian viemiseksi eteenpäin varhaiskasvatuksen alalla.

Mobiiliteknologisten sovellusten esittelemisen nimenomaan opetusvälineenä voisi olla motivoiva keino ammattitaitoiselle varhaiskasvattajalle tekniikan ottamiseksi osaksi kasvatustyötä. Emme epäile, etteivätkö kasvattajat tulisi tätä itsekkin ajatelleeksi, mutta tuomalla vahvasti esiin sovelluksen käyttömahdollisuuden suunnitelmallisen toiminnan näkökulmasta, voidaan uusissa käyttäjissä herättää uudenlaisia ajattelun näkökulmia. Lisäksi tämä käytäntö saattaisi havahduttaa sovelluksia puuhasteluna pitävät kasvattajat ymmärtämään niiden pedagogisen näkökulman.

Eri mobiiliteknologian käyttöä opettaviin koulutuksiin ohjaamisen tulisi mielestämme lähteä jo esimiestasolta. On esimiehen tehtävä varmistaa, että työntekijöillä on riittävästi aikaa ja tietotaitoa ottaa mobiiliteknologia osaksi varhaiskasvatusta. Muuten on vaarana, että työntekijät kokevat arjen keskellä mobiiliteknologian käyttöön ottamisen ja opetteluun liian kuormittavana. Tällöin eri välineet ja sovellukset jäävät helposti vähäiselle käytölle tai jopa käyttämättä. Tämä tuskin on sitä, mihin mobiiliteknologiaan välineisiin panostamisella pyritään.

Opinnäytetyö herätti meissä ajatuksia mahdollisille uusille tutkimuksille liittyen mobiiliteknologian käyttöön osana varhaiskasvatusta. Asiaa voitaisiin tutkia esimerkiksi laajemmassa mittakaavassa siten, että otanta olisi ympäri Suomen. Toisaalta voitaisiin tehdä tutkimusta mobiiliteknologian käytöstä varhaiskasvatuksessa lasten näkökulmasta. Voitaisiin tutkia esimerkiksi lasten ajatuksia eri sovellusten ja tekniikan hyödyistä tai yksinkertaisesti selvittää, miksi pelaaminen on kivaa.

Tutkimusta voitaisiin tehdä myös siitä, miksi mobiiliteknologia ja sen sovellukset kiinnostavat lapsia. Näyttäisi siltä, että kaikessa yksinkertaisuudessaan mobiiliteknologia jo olemassaolollaan innostaa lapsia toimimaan. Lasten huomion kiinnittämiseen riittää, että tabletti, puhelin tai kamera tuodaan nähtäville.

LÄHTEET

- Aarnikoivu, H. 2010. Työelämätaidot menesty & voi hyvin. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Anttila, R., Eronen, S., Kallio, M., Kanninen, K., Kauppinen, L., Paavilainen, P. & Salo, S. 2006. Persoona 2 Kehityspsykologia. 4. uud. p. Helsinki: Edita.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Tampere: Vastapaino.
- Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman projektin kuvaus. n.d. Viitattu 12.2.2015.
<https://www.eura2007.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S12782>
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Helsinki: Tammi.
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Helsinki: WSOY.
- Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatus muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 13–23.
- Karimäki, R. 2007. Media leikkiin innoittajana. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry, 40–45.
- Karlsson, L. 2007. Tee se itse! – Apua mediakasvatuksen toteuttamiseen. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry, 122–158.
- Karlsson, L. 2007. Lapsi- ja yhteisönäkökulma mediakasvatuksessa – Kohti vastavuoroista ja osallistavaa toimintakulttuuria. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry, 32–38.
- Kaure, M. & Rauhala-Vaahenvaara, S. n.d. Kielenkehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa. <http://www.talentia.fi/files/3313/Kielenkehitys1.pdf>

Kommunikointi. 2014. Vammaispalvelujen käsikirja. Viitattu 13.2.2015. <http://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elamantuki/kommunikointi>

Korhonen, P. 2010. Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa Meriranta, M. (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Kuopio: UNIpress, 9–32.

Kuokkanen, H. 2014. Kasvatus ja varhaiskasvatus. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi Lähihoitaja kasvattajana. Helsinki: Edita, 9–79.

Kupiainen, R., Niinistö, H., Pohjola, K. & Kotilainen, S. 2006. Mediakasvatusta alle 8-vuotiaille keväällä 2006 toteutetun Mediamuffinssi-kokeilun arviointia. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampereen yliopisto. Viitattu 5.10.2015.

<http://www.uta.fi/cmt/tutkimus/comet/julkaisut/Muffinssi%20verkkoon.pdf>

Kupiainen, R. 2007. Pienten lasten medialukutaito. Teoksessa Pentikäinen, L., Rauhala, A. & Niinistö, H. (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metkary, 15–21.

Kupiainen, T. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press.

Kurki, L. 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. Teoksessa Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 112–134.

Kuusela, P. 2007. Ihmisen sosiaalisuus ja sosiaalipsykologian suuntauksset. Teoksessa Kuusela, P. (toim.) Sosiaalipsykologia yksilöstä yhteiskuntaan. Kuopio: Oy UNIpress Ab, 25–66.

Kuusela, P. 2007. Millainen tiede sosiaalipsykologia on? Teoksessa Kuusela, P. (toim.) Sosiaalipsykologia yksilöstä yhteiskuntaan. Kuopio: Oy UNIpress Ab, 9–23.

Launonen, K. & Korpijaako-Huuhka, A. 2009. Kommunikoinnin häiriöt: syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Helsinki: Yliopistopaino.

Lolan matikkajuna. 2015. Apple Store. Viitattu 1.10.2015. <https://itunes.apple.com/fi/app/lolan-matikkajuna-free/id529719218?l=fi&mt=8>

Lumme, P. 2015. Mediakasvatus ja TVT varhaiskasvatuksessa. Vetovoimainen päiväkotit. 9.-10.9.2015. Finnoschool oy. Jaettu materiaali.

- Mustonen, A. 2006. Kerro, kerro kuva. Teoksessa Niinistö, H. & Ruhala, A. (toim.) *Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 40–49.
- Mustonen, A. 2014. Dataatteks te? Tietotekniikan käyttö esiopetuksessa diginatiivien aikakaudella. Lapin ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Niinistö, H. & Sintonen, S. 2007. Mä keksin! Tehdään yhdessä mediakulttuuria. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) *Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan*. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry, 23–27.
- Nummenmaa, A. 2001. Tulkinnallinen lähestymistapa varhaiskasvatuksen tutkimuksessa ja teorianmuodostuksessa. Teoksessa Karila, K., Kinon, J. & Virtanen, J. (toim.) *Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia*. Jyväskylä: PS-kustannus, 25–38.
- Opposites 1. 2015. Apple Store. Viitattu 1.10.2015. <https://itunes.apple.com/us/app/opposites-1/id429142102?mt=8>
- Rauramo, P. 2008. Työhyvinvoinnin portaat viisi vaikuttavaa askelta. Helsinki: Edita.
- Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Ruhala, A. 2006. Mediakasvatus – arjen reikäleipää. Teoksessa Niinistö, H. & Ruhala, A. (toim.) *Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 7–14.
- Ruhala, A. 2010. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustiede. Pro Gradu –tutkielma.
- Ruhala, A. & Salokoski, T. 2008. Media muokkaa lapsen maailmankuvaa. Teoksessa Ruhala, A., Ritokoski, M. & Niinistö, H. *Mediametkaa! Osa 3 – mediakasvatus, eettisyys ja uskonnolliset ilmiöt*. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry, 19–23.
- Salokoski, T. 2007. Turvallista mediamatkaa! Taitavaksi median tulkitsijaksi aikuisen tukemana. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) *Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan*. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry, 75–84.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Valkonen, S. 2015. Miten päivähoidossa voidaan tukea eettisen mediasuhteen kehittymistä? Varhaiskasvatuspäivät. 5.-6.2.2015. Tampereen ammattikorkeakoulu. Seminaarin muistiinpanot ja jaettu moniste.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 1.10.2015. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

VKL, Varhaiskasvatuslaki nro 36/1973. 19.1.1973. Viitattu 30.9.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

What's Different? 2015. Google. Viitattu 1.10.2015. <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.remarkable.whatsdifferent>

Wuorisalo, J. 2010. Sosiaalinen media oppimisen tukena – matkalla kohti avoimia, verkottuneita ja liikkuvia oppimisympäristöjä. Teoksessa Meriranta, M. (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Kuopio: UNIpress, 87–102.

7. Miten mobiiliteknologian hyödyntäminen näkyy
 - a. kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa
 - b. päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa
 - c. ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmassa?

8. Miten mobiiliteknologian hyödyntämisen tulisi näkyä
 - a. kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa
 - b. päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa
 - c. ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmassa?

HAASTATTELUN KYSYMYSRUNKO

HAASTATTELUN KYSYMYSRUNKO

1. Millaisia näkemyksiä sinulla on sovelluksesta What's Different? Tai kokemuksia?
2. Minkä verran sovellusta What's Different? on käytetty ryhmässänne?
3. Mikä sovelluksessa on mielestäsi hyvää?
4. Miten What's Different? tukee lapsen kielellistä kehitystä?
5. Miten What's Different? mielestäsi soveltuu käytettäväksi varhaiskasvatuksessa?
6. Onko jotain muuta yleistä sanottavaa sovelluksesta?